

R.N.I. No. 14593/1957

પાલેસી

PAGDANDI

VOL.69 ISSUE NO. 2 - MAY 2026 - 52 PAGES - RS. 15/-

Shree Kutchi Visha Oswal Seva Samaj
C.V.O.D., Jain Mahajanwadi, 3rd Floor, 99-101, Keshavji Naik Road, Chinchbunder, MUMBAI - 400 009.
Phone : 23714674 / 2377 3032 - E-mail : pagdandi@kvoss.org

પગદંડી

મે ૨૦૨૬

અનુક્રમણિકા

લેખ	લેખક	પાના નં
તંત્રીસ્થાનેથી.....		
શું ચર્યાસ્પદ બાબતો પર ચર્યા નિવારવી જરૂરી?....	અશ્વિન લક્ષ્મીબેન પોપટલાલ માલદે.....	૫
પ્રમુખશ્રીની કલમે	બિમલ જવેરબેન લાલજી વોરા	૯
પગ મેં ભમરી.....	લીલાધર હાંસબાઈ માણેક ગડા 'અધા'.....	૧૧
ઉત્સવોનું ઓડિટ.....		
ઘર કબ આઓગે ?.....	સંજય ચંદનબેન વિસનજી છેડા.....	૧૫
પાપા કહેતે હૈ બડા નામ કરેગા.....	રાજન ભાનુબેન કાંતિલાલ ધરોડ.....	૧૯
માંડવી ની વાતો.....	વસંત મોંઘીબાઈ ઉમરશી મારુ.....	૨૨
આપણા સમાજની પ્રતિભા દ્વિદય પ્રિયા વિપુલ પોપટલાલ છેડા.	સંકલન: સૂર્યકાંત અમૃતબેન દામજી કક્કા.....	૨૬
'હું' નહીં 'અમે'... બનીએ.....	પરેશ કેસરબેન ગાંગજી શાહ (નિ:શબ્દ).....	૨૯
વેજ ડિગ્રી : હોટેલ મેનેજમેન્ટમાં અહિંસાનો વિકલ્પ	રાજેશ નિર્મલાબેન હરિલાલ છેડા.....	૩૨
અષ્ટાપદ : એક પવિત્ર તીર્થ અને એક અનોખી શોધયાત્રા	ભરત હેમલતાબેન હંસરાજ શાહ.....	૩૪
મધ્ય પ્રદેશની જાત્રા-યાત્રા.....	અરૂણ મઠાબાઈ લાલજી ગાલા.....	૩૬
મનુષ્યનું SWOT વિશ્લેષણ.....	રાજેશ જવેરબેન નરશી સાવલા.....	૩૯
“કેમ છો?” “મજામાં છીએ”.....	જયંત ગોમીબેન ગણશી જાગાણી.....	૪૧
યુવાનો માત્ર દર્શક છે ?	નયન પ્રજ્ઞાબેન હરેશ નિસર.....	૪૩
પગદંડીને પત્ર		
પ્રાર્થના રાખેલ નથી!.....	વસંત જેઠીબાઈ લીલાધર ગાલા	૪૫
ઉર્મિલહર.....	સંપાદન : વિશન પાનબાઈ દેવરાજ નાગડા.....	૪૭
સાંત્વન.....	૪૯
મુખપૃષ્ઠ ચિત્ર	અરૂણ મઠાબાઈ લાલજી ગાલા.....	

ટાઈપસેટીંગ : ધીરેન તારાબેન મુરજી ગાલા (કોટડા(રોહા) - ફોર્ટ) મોબાઈલ : ૯૮ ૩૩ ૫૪ ૧૦ ૪૦

પગદંડી કાર્યાલય ફોન : ૨૩૭૧ ૪૬૭૪ ટેલી ફેક્સ - ૨૩૭૭ ૩૦૩૨

Printed and Published by Aswin Popatlal Malde on behalf of K.V.O. Seva Samaj. Printed at Meghart Colour Crafters, 42, Ideal Indl. Estate Mathuradas Mill Compound, Senapati Bapat Marg, Lower Parel, Mumbai-400013. and published from Shri Kutchhi Visa Oswal Seva Samaj, C.V.O.D. Jain Mahajanwadi, 3rd Floor, 99/101, Keshavji Naik Road, Chinch Bunder, Mumbai -400009. Editor : Aswin Popatlal Malde

ATUL GALA
MO. 93 2222 1205
ROHIT GALA
MO. 98200 99251

Gala Caterers®

FINEST IN FOOD INDUSTRY

SINCE 1977

RAJESH GALA
MO. 98200 32010/50
CHIRAG GALA
MO. 97 0202 9280

Catering Services

Celebrate The Joy Of Togetherness With Flawless Food Catering...!

- ✓ Birthday Party
- ✓ Wedding Catering
- ✓ Buffet Catering
- ✓ Corporate Catering
- ✓ Business Event
- ✓ Special Occasions

📍 5, Natraj Building, Laxmi Narayan Lane, Matunga (C.R), Mumbai - 400019.

www.galacaterers.in

info@galacaterers.in

તંત્રીર-થાનેથી

શું ચર્ચાસ્પદ બાબતો પર ચર્ચા નિવારવી જરૂરી ?

ઘણી વખત, એવી બાબતો આપણી સમક્ષ આવે છે જે વિવાદાસ્પદ (Controversial) હોય.

વિવાદાસ્પદનો ડિક્શનરી ભાવાર્થ એટલે એવો વિષય જે ચર્ચાને આમંત્રે અથવા જેમાં આમ સહમતી ન હોય.

વિવાદાસ્પદ એટલે વિચારના વિવાદો, મંતવ્યોના વિવાદો, માન્યતાના વિવાદો, કારણ વગરના અને હાનિ પહોંચાડે એવા નહીં.

વિવાદાસ્પદને તમો ચર્ચાસ્પદ પણ કહી શકો કે પછી ભિન્ન અભિપ્રાય પણ કહી શકો.

વિવાદ એટલે એવી બાબતો જેમાં લોકોનાં અભિપ્રાયો, મંતવ્યો અલગ અલગ હોય, જેમાં ચર્ચાને અવકાશ હોય અને એ ચર્ચા એટલે પોતાના મંતવ્યને ખરા ઠરાવવાની કોશીશ.

વિષયો કોઈ પણ હોઈ શકે. આમ આદમીને સ્પર્શતા, જીવન અને જીવન શૈલીને સ્પર્શતા, વિજ્ઞાનને સ્પર્શતા, શ્રદ્ધા અને અંધશ્રદ્ધાની પાતળી ભેદ રેખાને સ્પર્શતા.

પણ આ વિવાદની ચર્ચામાં ઝંપલાવવું બધાનું કામ નથી.

મહદઅંશે વ્યક્તિઓ આવી ચર્ચાસ્પદ બાબતોમાં મંતવ્યો આપવાનું ટાળે છે. આપણે શું ?

કારણો ઘણાં હોઈ શકે :

ઘણાને સંઘર્ષનો, નિષ્કાષિત થવાનો ડર હોઈ શકે.

ઘણાને પ્રતિકુળ પ્રતિભાવો અને એનાથી થનારા માનસિક તનાવનો ડર હોઈ શકે.

ઘણાને વ્યાવસાયિક અથવા સામાજિક માળખામાં આપસી સંબંધોમાં તિરાડની શક્યતાનો ડર હોઈ શકે.

ઘણાને સુરક્ષાત્મક કવચ જાળવવાનો, ચિંતાના વાતાવરણને દૂર રાખવાનો અભિગમ પણ હોઈ શકે.

ઘણાને પોતાની છબી ન ખરડાય અને વાત આબરૂ પર ન આવે એની તકેદારી પણ કારણ હોઈ શકે.

વિવાદના વિષય પર અપૂરતી માહિતી અને એ વિષયના ગહન અભ્યાસની કમી પણ કારણ હોઈ શકે.

ગેરસમજણનો ડર પણ ઘણાને આનાથી દૂર રાખી શકે છે.

વિદ્યાર્થીઓને અધ્યાપકોનો ડર પોતાના સ્વતંત્ર મંતવ્યથી દૂર રાખી શકે.

અને આ બધા ડરને કારણે સામાન્ય માનવી આવી પળોજણથી દૂર રહે છે અને પોતાનાં વિશિષ્ટ મંતવ્યો હોય તો પણ કોરાણે મૂકી દે છે.

શું આ ભિન્ન મત માટે ચર્ચા, કોઈ વિશિષ્ટ વિષય પરની ચર્ચા, ઈતિહાસ અને સામાજિક પ્રશ્નોની ચર્ચા, કંઈક શંકાનું સમાધાન કરી શકે એવી બાબતની ચર્ચા નિવારવી જરૂરી છે ?

શા માટે ચર્ચાના વલોણામાંથી નવનીત કાઢવાની કોશીશ ન કરીએ ?

બાળકનો માને પ્રશ્ન, પછી શાળામાં શિક્ષકને પ્રશ્ન આ ચર્ચાનો પ્રથમ પાયો છે. પછી એ ઉત્કંઠા કંઈક જાણવાની કે કંઈક વધુ સારી રીતે સમજવાની, કંઈ રીતે જાળવી રાખવી એ પ્રયત્નો કરવા રહ્યા. આ ઉત્કંઠામાંથી જ કાલે કોઈ વિજ્ઞાની, સમાજસુધારક, ખેલાડી કે અન્ય વિશિષ્ટ વ્યક્તિ બનવાની સંભાવના રહે છે.

દરેક નવી શોધ, દરેક નવો ધર્મ, દરેક નવી વિચારધારાના મૂળમાં કોઈક ને કોઈક ચર્ચાસ્પદ, વિવાદાસ્પદ (Controversial) બાબત રહી છે. જો તે વખતે ટાળી દેવામાં આવી હોત તો આ બધું શક્ય ન બન્યું હોત અને દુનિયા આટલી પ્રગતિશીલ ન બની હોત.

શું ચર્ચા એ નિવારવાની બાબત છે. શા માટે એનો એક સબળ અને વિશિષ્ટ સાધન તરીકે ઉપયોગ કરી જ્ઞાનવર્ધન ન કરીએ ?

શા માટે આવી બાબતોનો ઉપયોગ કરી એમાંથી કંઈક નવું ન પામીએ ?

તમારા પોતાના આવી કોઈક બાબત પર સ્વતંત્ર વિચાર હોય, નોખું મંતવ્ય હોય તો એ માન્યતા પર ઊંડો અભ્યાસ કરી એની ખરાઈ જાણો.

કોઈ તમારાથી ભિન્ન મત ધરાવતું હોય તો એને નકારો નહીં. એના મંતવ્યને પણ સાંભળો. તમો જ સાચા છો એવા અભિગમને નિવારો. બીજી સંભાવનાઓ પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો. કંઈક નવું જાણવા મળશે.

આપણને બચપણથી જ શીખ મળી છે કે વિવાદમાં પડવું નહીં, પણ આ એવા વિવાદની વાત નથી, આ એવી બાબતોની વાતો છે જે કદાચ નવો ચીલો ચાતરી શકે, કદાચ નવો દૃષ્ટિકોણ આપી શકે, નવી દિશા આપી શકે.

શું આપને ટોળામાંનું એક બની રહેવું છે કે મરજીવા બનીને કુદવાની કોશીશ કરવી છે.

એક બાબત ચોક્કસ છે.

આવો નવો ચીલો ધરાવતી નોખી બાબતો પર ચર્ચા ન થઈ હોત, પોતાની વાત પર આ નવી વિચારધારા ધરાવનારા મક્કમ ન રહ્યા હોત તો કેટલે કેટલીય નવી બાબતો, નવી વિચારધારાઓ, નવી શોધખોળોથી કદાચ આપણે વંચિત રહી જાત.

વિજ્ઞાન અને ધર્મનો વિવાદ સદીઓ જૂનો છે. ધર્મ અને સુધારાનો વિવાદ પણ એટલો જ જૂનો છે.

શું તત્કાલીન વિજ્ઞાનીઓ અથવા તત્ત્વચિંતકો સૉક્રેટિસ, ગૅલિલિયો, આર્કિમિડિઝ વગેરેએ તત્કાલીન વિવાદાસ્પદ બાબતો પર ચર્ચા ન કરી હોત, પોતાનું મંતવ્ય સમજાવવાના પ્રયત્ન ન કર્યા હોત તો...

શું પ્રભુ મહાવીર, ગૌતમ બુદ્ધ, જિસસ ક્રીસ્ટ, મહમદ પયગંબર વગેરે પોતાનો સંદેશો આ નવી વિચારધારા લોકો સમક્ષ પહોંચાડવાની કોશીશ ન કરી હોત તો ...

એક બીજો શબ્દ છે સંશયવાદ.

ઘણા વિજ્ઞાનીઓ, વિચારકોએ તત્કાલીન માન્યતાઓ, પ્રથાઓ પર સંશય કરી સવાલ કર્યા. પોતાની રીતે સંશોધન કર્યું અને દુનિયા સમક્ષ રજૂઆત કરી. અને આ સંશયવાદનાં પરિણામો આપણી નજર સમક્ષ છે.

નવા સંશયો હંમેશા ઉદ્ભવતા જ રહે છે. શા માટે એ સંશયો પર સવાલ ન ઉઠાવીએ.

આપણા દેશની સંસ્કૃતિ હજારો વર્ષ જૂની છે. વસતિમાં દુનિયામાં બીજા ક્રમે છે.

દુનિયામાં જે નવી શોધો થઈ છે, નવાં સંશોધનો આવ્યાં છે. એમાં આપણો ફાળો કેટલો ?

સદીઓ સુધી આપણા પર બહારથી જૂજ સંખ્યામાં આવેલ આક્રમકોએ શાસન કર્યું.

શું આમાં આપણી સવાલ ન કરવાની, વિશ્લેષણ ન કરવાની બાબત, જેમ છે તેમ સ્વીકારી લેવાની ભાવના તો કારણભૂત તો નથી ને,

આપણા રોજબરોજના જીવનને સ્પર્શ કરે એવી ઘણી બાબતોમાં આપને ક્યારેક પ્રશ્ન તો જરૂર થતા હશે.

શું આપણે પ્રયત્ન ન કરી શકીએ, સંશયના સમાધાન નો ?

“હરિનો મારગ છે શૂરાનો...” એ પંક્તિઓ યાદ હશે જ

તીરે ઊભા જુએ તમાસો તે કોડી નવ પાયે જોને

માંહી પડ્યા તે મહાસુખ માણે દેખણ-હારા દાઝે જોને

ચાલો સવાલ કરવાની એક નાની સી વૃત્તિ કેળવીએ.

- અશ્વિન લક્ષ્મીબેન પોપટલાલ માલદે (ભુજપુર)

મો : ૯૮૨૦૨ ૧૬૦૩૧

अंबीका बेग हाईस

: उत्पादक अने विक्रेता :

सर्व प्रकारनी लेडीज बेग्स, स्कूल बेग्स,
मनी पर्सास अने कोम्पलीमेन्टरी आर्टमस

३२१, अब्दुल रहेमान स्ट्रीट, क्रोड्ड मार्केट पास, मुंबई-४००००३.
फोन : ओफिस : २३४३ ५४२९, २३४३ ८४९४ • हेक्स : ५९३५ ९०४४

लकी बेग हाईस

९५, मारलेन रोड, BST क्वार्टर्स सामे, मुंबई - ४०० ००८.

टेलिफोन : २३०२ १९४२, २३०२ १९४४

www.luckybaghouse.com

પ્રમુખશ્રીની કલમે

✧ બિમલ જવેરબેન લાલજી વોરા ✧

શ્રી કચ્છી વીસા ઓસવાલ સેવા સમાજ - ૧૯૪૭થી ચાલતી આવતી, સતત કાર્યશીલ અને પરિવર્તનને સ્વીકારતી એવી ૭૮ વર્ષની આ સંસ્થા માત્ર એક સંગઠન નથી, પરંતુ આપણા પૂર્વજોની દૂરંદેશી. વિચારસરણીનું જીવંત પ્રતિબિંબ છે. એ સમયના આપણા વડીલોએ એક એવો સમાજ ઘડવાનું સ્વપ્ન જોયું હતું, જે શિક્ષિત, સ્વસ્થ, બુદ્ધિશાળી અને વિશ્વના બદલાતા પ્રવાહ સાથે પોતાને ઢાળી શકે - આજે આપણે જે કંઈ છીએ તે આ મજબૂત પાયાનું જ પરિણામ છે.

આવી પ્રતિષ્ઠિત અને આપણા સમાજની સૌથી જૂની સંસ્થાઓમાંની એકના પ્રમુખ તરીકે પ્રથમ વખત કાર્યભાર સંભાળવાનો અવસર મળવો એ મારા માટે ગૌરવનો વિષય છે, પણ એટલું જ મોટું દાયિત્વ પણ છે. હું આ સ્થાનને પદ તરીકે નહીં, પરંતુ એક પરિવર્તનના અવસર તરીકે જોઉં છું.

આ પરિવર્તનની યાત્રામાં પગદંડીનું યોગદાન વિશેષ રહ્યું છે. વર્ષોથી પગદંડીએ સમાજને માત્ર માહિતી આપી નથી, પરંતુ વિચાર આપ્યા છે. ખોટી માન્યતાઓ, અંધશ્રદ્ધા, અનાવશ્યક પ્રથાઓ અને સામાજિક કુરિવાજો સામે અવાજ ઉઠાવીને, લેખકો અને વાચકોના આ મંચે નવી પેઢી માટે નવી દિશા તૈયાર કરી છે. એ જ વિચારધારા આજે આગળ લઈ જવાની જરૂર છે - પણ હવે નવાં સાધનો અને નવી ગતિ સાથે.

આવનાર વર્ષો માટે મારી સ્પષ્ટ દ્રષ્ટિ

આવતાં વર્ષોમાં મારો દ્રષ્ટિકોણ સ્પષ્ટ છે - સમાજને વિચારથી આગળ લઈ જઈને વ્યવસ્થિત, આધુનિક અને વૈશ્વિક જોડાણવાળું બનાવવો.

ટેકનોલોજી અને AI કેન્દ્રિત સમાજ

સમાજને હવે માત્ર મિટિંગ અને કાર્યક્રમોથી આગળ વધવું પડશે, Artificial Intelligence (AI), ટેકનોલોજી, ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ - આ બધું હવે વિકલ્પ નથી, પણ જરૂરિયાતો છે, યુવાનોને Cloud, AI, Startup, Ecosystem, EV, Solar જેવાં ક્ષેત્રોમાં માર્ગદર્શન મળે એ માટે Structured Initiatives હાથ ધરવામાં આવશે.

આજના યુવાનો (Gen-Z)ને કેન્દ્રમાં રાખીને કાર્યક્રમો

યુવાનોને માત્ર બોલાવવાના નહીં - તેમને તૈયાર કરવાના છે. તે માટે:

- Focused Seminars
- Small Group Discussions
- Podcast for awareness on various Youth Issues
- Zoom-based Knowledge Sessions.
- Experts સાથે સીધો સંવાદ

ઉદ્દેશ એક જ - "Participation નહીં, Preparation".

Funding અને Venture Thinking - સમાજમાં વિચાર છે, લોકો છે - પણ Execution માટે Funding જોઈએ.

અમે યુવાનોને શીખવશું:

Fund કેવી રીતે Raise કરવું.

Venture Capital શું છે.

Ideaને Execution સુધી કેવી રીતે લઈ જવું.

સમાજ હવે "Donation-driven નહીં, પણ "Idea-driven + funded" બનવો જોઈએ

Global KVO Network - એક મજબૂત જોડાણ

આપણો સમાજ માત્ર મુંબઈ કે ભારતમાં સીમિત નથી. અમેરિકા, યુરોપ, આફ્રિકા - વિશ્વભરમાં વસતા KVO સભ્યો સાથે સક્રિય જોડાણ બનાવવું એ પ્રાથમિકતા રહેશે. અમારું લક્ષ્ય: "KVO Seva Samaj = Global Connect Platform".

સંસ્થા =Team, not Individual

આગળ વધવા માટે એક મૂળભૂત સિદ્ધાંત અપનાવવો પડશે: સંસ્થા કોઈ એક વ્યક્તિ પર આધારિત ન રહે. દરેકને તક, જવાબદારી અને ભાગીદારી - એ જ સાચો વિકાસ છે.

સમાપન : નવી દિશા, નવી ગતિ

આગળનો માર્ગ સરળ નથી, પરંતુ સ્પષ્ટ છે. આપણા પૂર્વજોએ આપણને મજબૂત પાયો આપ્યો છે. હવે એ પાયાને આધારે, નવી પેઢી માટે નવી ઊંચાઈઓ બનાવવાની જવાબદારી આપણી છે. આ યાત્રામાં આપ સૌનો સહકાર, વિશ્વાસ અને સક્રિય જોડાણ જરૂરી છે.

ચાલો છેલ્લે “જય થાડેશ્વર”ની એક રિલમાં વણાયેલી કેટલીક સુંદર પંક્તિઓ જે સમયની કિંમત, એનું મૂલ્ય સમજાવે છે એની સાથે સમાજને વિચારથી વિકાસ તરફ લઈ જઈએ.

“ઘડિયાળના બે કાંટા, કોઈની પણ માટે નથી રોકાતા

તમે સૂતા હો કે જાગતા, ચાલતા હો કે ભાગતા

તમે ભલે હોવ ક્યાંયના પણ રાજા, એ કોઈની શરમ નથી રાખતા, ઘડિયાળના...

મધદરિયો હોય કે નદીઓના કાંઠા, પ્રસંગો ભલે સારા હોય કે માઠા

સમય નથી હોતો Emotional, એ વહેમ ના રાખતા

એ ચાલતો રહેશે પોતાની રીતે, પછી તમે ભલે અટકી જાતા, ઘડિયાળના...

રોકી બતાવો એ કાંટાને, જો હોય હિંમત

નથી અખૂટ આ સંપત્તિ, સમજી લો એની કિંમત

સમયની કિંમતને ક્યારેય ઓછીના આંકતા, ઘડિયાળના...

ગામ : નવિનાર

મો : ૯૮૨૧૦ ૭૫૭૦૧

પુરા મૈં સમરી

* લીલાધર ઠાંસભાઈ માણેક ગડા-ગઢા * *

ઉત્સવોનું ઓડિટ

ભોજાય હોસ્પિટલની સ્ત્રીરોગ શિબિરના ઓ.પી.ડી.માં એક યુવાન મહિલાને ગાયનેકોલોજિસ્ટ ડૉ. શ્રેયા દેસાઈ તપાસતાં હતાં ત્યારે તેમણે સ્વયંસેવિકા ભાવનાને દરદીનું હેમોગ્લોબીન ચકાસવા જણાવ્યું. દરદી માલતી ઉંમર વર્ષ ૪૪નું હેમોગ્લોબીન ૬ ટકા જેટલું હતું. સોનોગ્રાફી રિપોર્ટમાં દરદીના ગર્ભાશયમાં મોટી ગાંઠ હોવાનું તારણ હતું. દરદીને સતત રક્તસ્રાવ થતો હતો, જેને સ્થાનિક ભાષામાં વાંગો કહે છે. દરદીની ગાંઠ દૂર કરવા માટે Mymectomy (ગર્ભાશય અકબંધ રાખી ગાંઠ દૂર કરવાનું) અથવા (Hystrectomy) ગર્ભાશય કાઢી નાખવાના ઓપરેશનની તાત્કાલિક જરૂરત હતી. ભોજાય સર્વોદય ટ્રસ્ટ આયોજિત સ્ત્રીરોગ શિબિરમાં માલતીનું ઓપરેશન નિ:શુલ્ક થવાનું હતું. ડૉ. દેસાઈએ માલતીબેનના કેસ પેપર પર Admitનો શેરો મારી દરદીને ઈન્ડોર રજિસ્ટ્રેશન ટેબલ પાસે મોકલી. દરદીની સાથે એનાં સાસુ હતાં. ટેબલ પર દરદી તથા બરદાસીને દાખલ થવાની વાત કરી ત્યારે સાસુએ દાખલ થવાની ના પાડતાં કહ્યું કે હમણાં વાંગો બંધ થાય એવી દવા આપો. ઓપરેશન માટે આવતા કેમ્પમાં આવીશું.

“પણ આવતો કેમ્પ દોઢ-બે મહિના પછી થશે અને દરદીનું ઓપરેશન વહેલું થાય એ જરૂરી છે.” દરદીઓનું ઈન્ડોર રજિસ્ટ્રેશન કરનાર નવીનભાઈએ જણાવ્યું.

“આમેય અમે છ મહિના કાઢી નાખ્યા છે તો દોઢ મહિનો વધારે થશે એમાં શું ફેર પડશે”. સાસુ જમનાબેને કહ્યું.

“દરદીનું લોહી છ ટકા જેટલું છે. લોહી વધારે ઘટશે તો જોખમ વધી જશે, એટલે મોડું કરવામાં દરદીની ભલાઈ નથી. વળી આવતા કેમ્પ સુધી વાટ શા માટે જોવી છે?” નવીને પ્રશ્ન કર્યો.

“અમારા પટમાં શિવપુરાણ કથા બે દિવસ પછી શરૂ થાય છે અને એ કથા દસ દિવસ ચાલશે. અમારે આ કથા સાંભળવાનું પુણ્ય લેવું છે”. જમનાબેને જવાબ આપ્યો.

“કથાઓ તો દર વરસે દસ-બાર થાય છે. ત્યારે લાભ લેવાય. એને માટે દરદીની સમયસર સારવાર ન કરવી યોગ્ય નથી”. નવીને સલાહ આપી.

“આ તો ઘર બેઠે ગંગા આવી છે. અમારું આખું કુટુંબ દસે-દસ દિવસ કથા સાંભળશે અને રાત્રે સંતવાણીનો પણ લાભ લેશે”. જમનાબેને પંદર દિવસનો કાર્યક્રમ કહ્યો.

દરદીનાં સ્વાસ્થ્યનું શું થશે. એવા પ્રશ્નનો જમનાબેનનો જવાબ હતો. “મહાદેવની કથા સાંભળશું તો એની કીરપાથી મારી વહુને કંઈ નહીં થાય.”

મુંબઈના પરામાં રહેતા પ્રૌઢ શામજીભાઈને સવારે છાતીમાં થોડી પીડા થઈ. બપોરે ડૉક્ટર પાસે લઈ ગયા અને ડૉક્ટરે E.C.G. લઈ અભિપ્રાય આપ્યો કે શામજીભાઈ હાલ તુરંત ચારેક દિવસ બેડરેસ્ટ લે અને ત્યાર પછી એમની એન્જિયોગ્રાફી લેવાની છે. પરિવારના એક સભ્યે ડૉક્ટરસાહેબને પૂછ્યું કે શામજીભાઈને ગોળીઓથી આરામ થઈ જાય તો પંદર દિવસ પછી નિરાંતે હાર્ટની બધી સારવાર કરાવશું.

ડૉક્ટર અને પરિવારજનો વચ્ચે સંવાદથી ફલિત થતું હતું કે શામજીભાઈના ગામમાં દેરાસરજીની પ્રતિષ્ઠા હોવાથી આખો પરિવાર મહોત્સવમાં ભાગ લેવા કચ્છ જવાનો છે. તદુપરાંત તેમણે બે ચડાવા લીધા હોવાથી શામજીભાઈ કચ્છ જવા બહુ ઉત્સુક અને ભાવુક છે. આખરે શામજીભાઈએ પોતાનો નિર્ણય જણાવ્યો કે તેઓ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં ભાગ લેવા કચ્છ જશે. તેમને શ્રદ્ધા હતી કે મહાવીરસ્વામીની કૃપાથી તેમને કશું નહીં થાય અને જો કંઈ રમકમ થઈ તો મહાવીર સ્વામીનાં ચરણોમાં દેહત્યાગથી વધારે રૂઠું શું હોઈ શકે? શામજીભાઈના અફર નિર્ણય સામે સૌએ પોતાની વાત સમેટી લીધી.

ભોજાયની નેત્રરક્ષા અભિયાન ટીમ અબડાસા લખપત તાલુકાના ત્રીભેટે આવેલી નાનીશી વાંઢ-ઓઢંગડી વાંઢમાં દરદીઓની તપાસ કરતી હતી. ૧૮ વર્ષની ફરીદાની આંખો તપાસી ઓપ્ટીમેટ્રીસે કહ્યું કે ફરીદાને આંખમાં પરફોરેશન (ઈજાથી કાણું) છે અને તેથી ગંભીર ઈન્ફેક્શન છે. એને સારવાર માટે બે દિવસ ભોજાયની રતનવીર આંખની હોસ્પિટલમાં તુરંત દાખલ થવાનું છે. હોસ્પિટલ સ્ટાફ દર બે કલાકે

આંખમાં ત્રણ પ્રકારનાં ટીપાં નાખે જેથી ઈન્ફેક્શન કાબૂમાં આવી જાય અને ત્યાર પછી આંખના પડદાના ડૉક્ટરનો અભિપ્રાય લેવાનો હતો. ફરીદાના વાલીએ જણાવ્યું, “હેર તા અસાંજા રોજા અંઈ, વરી અસાંજે ગોક મૌલાનાજી હાજરી આય અંતરે બપોરે નમાજ પોઆ એનીજી તકરીર અને રાતજો વાએઝ વે તી તેમેં અસાં મેળે વેનુંતા.”

“હમણાં અમારા રોજા ચાલે છે વળી અમારા ગામમાં મૌલાના પધાર્યા છે. એટલે બપોરની નમાજ પછી એમની તકરજીર અને રાત્રે વાએઝ-વ્યાખ્યાન હોય એમાં અમે બધા હાજરી આપીએ છીએ.” હારૂને જવાબ આપ્યો.

“પણ ફરીદાની આંખની સારવાર તાત્કાલિક કરવી જરૂરી છે, નહીં તો કદાચ નજરને ધોખો થશે.” સ્ટાફે દલીલ કરી, સ્ટાફની વાતોની ફરીદાના વાલીદ જાનમહમદ પર કોઈ અસર થઈ નહીં. એણે જણાવ્યું કે ફરીદાને ટીપાં નાખવાની સારવાર ઘરે કરીશું અને ઈદ પછી એને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરીશું”. જાનમહમદના આવા મક્કમ નિર્ણય સામે એના પરિવારજનો અને અમારો સ્ટાફ લાચાર હતા.

મહાદેવ, મહાવીર અને મહમદના ત્રણે અનુયાયીઓને અન્ય કોઈ પણ બાબત કરતાં ધાર્મિક પ્રસંગોનું મહત્ત્વ વધારે હતું. કથા સાંભળવાનું પુણ્ય, પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં ભાગ લેવાનું પુણ્ય, તકરીર કે વાએઝમાં હાજરી આપવાથી થનારા લાભો... આ બધી કલ્પનાઓ છે, તરંગોમાં તરવું ગમે છે. ધર્મ મહાસાગર છે. એમાં તરંગો કે લહેરો ન હોય. એમાં લાટ આવે, મોજાં ઊછળે અને જરા પડતી અસાવધાની

દાખવવી પરવડે નહીં, પરંતુ આજે ધર્મના આગેવાનો ધર્મના આચરણ માટેના ઉપદેશમાં વિવેક દાખવતા નથી, એની નીતિમત્તા સાથે વહેવારુ પાલન અંગે યથોચિત ઉપદેશ આપતા નથી, પરિણામે ધર્મમાં લાગણીઓનો ઉશ્કેરાટ અને અતિરિક્તા આવે છે જેને પરિણામે ધાર્મિક રીતરિવાજોના પાલનમાં સામાન્ય બુદ્ધિમત્તાનો ઉપયોગ થતો નથી અને જમનાબેન, શામજીભાઈ કે હારૂન જેવા કેટલાંય ગુમરાહ થાય છે. ધર્મ આપણને સુખ આપશે એવા ભ્રમમાં “પહેલું સુખ તે જાતે નર્યા”નો સંદેશો ભુલાઈ જાય છે. ધર્મનું આચરણ પરિવાર અને સમાજમાં રહેનાર વ્યક્તિએ સમતોલ વિચાર સાથે કરવું જરૂરી છે.

સાંપ્રત સમયમાં માણસ અવનવી તકલીફો અને પીડાઓથી પીડાય છે. માણસ સમસ્યાથી ગ્રસ્ત છે અને વિટંબણાઓથી ગ્રસ્ત છે. એમાંથી છૂટવા ઘણા પ્રયત્નો અને પ્રયોગો કરે છે અને જ્યારે એનું સાનુકુળ નિરાકરણ નથી મળતું ત્યારે ‘ડૂબતો માણસ તરણું શોધે’ એ ન્યાયે જેનું યોગ્ય કે અયોગ્ય શરણું મળે તે સ્વીકારે છે. સામાન્ય સમજને અસ્વીકાર્ય એવા માર્ગો, આસ્થાઓ કે માન્યતાઓને અનુસરે છે જેમાં “ધર્મનું શરણું સારું” એનો ક્રમાંક પહેલો છે અને અહીંથી માનવીનાં વિવેક અને સમજને ગ્રહણ લાગે છે. માણસની સમસ્યાઓના વધારાની સાથે સાથે ધર્મ આધારિત નિરાકરણ દાખવનારા ધર્મના આગેવાનો, પ્રવચનકારો, વિધિકારોની સંખ્યામાં પણ સતત વધારો થયા કરે છે. તેમની કાબેલિયતથી સામાન્ય માણસની આસ્થા અંધશ્રદ્ધામાં પરિવર્તિત થાય છે. સાત્વિક ધર્મની આરાધનાનું સ્થાન વિધિવિધાનો, મંત્ર-તંત્ર લઈ

લે છે. સામાન્ય માણસ ભલો અને ભોળો છે અને ધર્મમાં આગેવાનો એનાં ભોળપણ અને ભલમનસાઈનો ભરપૂર ફાયદો લે છે.

આપણે ઈતિહાસને ભૂલી જઈએ છીએ કે એમાંથી કોઈ બોધપાઠ નથી લેતા. ભારતની જાહોજલાલીનાં વર્ષોમાં જે થયું હતું તેનું આજે પુનરાવર્તન થઈ રહ્યું છે. એ સમયમાં રાજા-મહારાજાઓએ પોતાના સામ્રાજ્યની પ્રજા માટે ભલાઈનાં કામો કરતાં વધારે મહત્ત્વ ગુફાઓ, મંદિરો, પ્રાસાદોનાં નિર્માણને આપ્યું. ધર્મગુરુઓએ પણ ઉપદેશ ધાર્મિક આસ્થાઓનાં સ્થાનોની પ્રતિષ્ઠાઓ કરવાનો આપ્યો. વિવિધ કારણોસર મધ્યકાલીન અને ત્યાર પછી છેક ઓગણીસમી સદી સુધી આ મંદિરો, ધાર્મિક મહાલયોનો ક્રમશઃ ધ્વસં થતો ગયો અને હજારો નહીં બલકે લાખોની સંખ્યામાં નાનાં-મોટાં મંદિરો, ધાર્મિક પ્રાસાદો, આસ્થાનાં સ્થળો જમીનદોસ્ત થયાં, જાળવણીના અભાવે ભગ્ન થયાં, ખંડેર થયાં જેના પર કોઈએ આંસુ પણ સાર્યાં નહીં. વિદેશી આક્રમણ, સ્થાનીય વસ્તીનું સ્થળાંતર, માત્ર ધર્મ પર અવલંબીત પ્રજાના સ્વરક્ષણ અને લડાયકતાના ગુણો પ્રત્યે ઉદાસીનતા એનાં મુખ્ય કારણો હતા.

એ સમયના પ્રથમ કાળમાં આજે ભારત અને તેની પ્રજા છે. ત્યારે રાજાશાહી હતી. આજે લોકશાહી છે પણ ધર્મ પ્રત્યેની માનસિકતામાં કોઈ નોંધનીય ફરક નથી. એક ખ્રિસ્તી ધર્મ સિવાય ભારતના દરેક ધર્મ અને ફિરકાઓમાં મંદિરો, મસ્જિદો, દેરીઓ, દેરાઓ, દેરાસરો બાંધવાની હોડ લાગી છે. ઘેલછા ઊભી થઈ છે. ઘટતી વસ્તીનાં ગામોમાં, ઉજ્જડ અને વોરાન

વિસ્તારોમાં આસ્થાનાં સ્થળો બાંધવાની પ્રવૃત્તિઓ વધતી જાય છે. એ સમયમાં રાજવીઓ વચ્ચે સ્પર્ધા હતી, આજે શ્રીમંતો અને શાહ-સોદાગરો વચ્ચે હરીફાઈ છે. “મેરી સાડીસે તેરી સાડી જ્યાદા સફેદ ક્યું?” આ અહમ્ આ પ્રવૃત્તિના મૂળમાં છે. ભવ્યાતિભવ્ય અને ભૂરી ભૂરી અનુમોદનાના શબ્દો અહમ્ને ઉશ્કેરે છે. પાંખી વસ્તી ધરાવતા ગામડાં ધર્મનાં ભવ્યાતિભવ્ય સ્થાનકોના નિર્માણની આવતી કાલ શું હશે એનો વિવેકપૂર્ણ વિચાર નાટારંભ, શોરબકોર, તાયફાઓ, ઉજવણીઓને કારણે આવતો નથી. ક્યાંક કશું ખોટું થાય છે એવો અંગુલીનિર્દેશ પણ થતો નથી. કારણકે અહીં ધર્મ કલોરોફોર્મનું કામ કરે છે, મૂર્છિત કરે છે. કોઈ ધર્મ અપવાદ સિવાય બાકાત નથી.

શહેરોમાં ઉજમણાઓ, કથાઓનું આયોજન, મહોત્સવો મોંઘાં થતાં જાય છે એટલે આ પ્રવૃત્તિઓએ ગામડાંમાં પગપેસારો કર્યો છે. માત્ર કચ્છમાં પ્રતિવર્ષ સેંકડોની સંખ્યામાં શ્રીમદ્ ભાગવત કથાઓ, અષ્ટપુરાણ કથાઓ, રામકથાઓ, શિવપુરાણોનું આયોજન થાય છે. પંચાનિકા, અષ્ટાનિકા જેવા ઉત્સવો ઊજવાય છે. પાંચ-દસ દિવસની આ કથાઓમાં વાત એની એ જ હોય છે. વાકપટુતા પવિત્રતાનું સ્થાન લઈ લે છે. ચડાવાઓ અને જનસંખ્યાને મહત્ત્વ અપાય છે. પર્યાવરણ અને સંસાધનોને અગણિત નુકસાન થાય છે. પ્રત્યેક કથાની સમાપ્તિ પછી હુમન વેસ્ટ અને અન્ય કચરો ટનના હિસાબે ભેગો થાય છે અને એના સુયોગ્ય નિકાલ માટે કોઈને ચિંતા નથી, કોઈ વ્યવસ્થા થતી નથી.

સાંપ્રત સમયમાં કોઈ પણ કાળથી વધારે ધાર્મિક મહોત્સવો, કથાઓ યોજાય છે, પરંતુ એનાથી માણસ વધારે ધર્માભિમુખ થયો છે એનો નિર્દોષ

જવાબ નકારમાં છે. ગામડામાં વીઆર, પછી એકતારો લઈને રામસાગર કે મંજુરા સાથે ભજન અને કથા કરનાર ભગતનું શ્રવણ કરવા ઓછી સંખ્યામાં ભેગા થતા ભક્તો વધારે ધાર્મિક હતા. ઉપાશ્રયમાં સામાયિક પછી ડેલીમાં ગવાતા ચોઢાળિયાઓની અસર આજે ડી. જે. પર થતી ભાવનાઓ કરવા વધારે થતી હતી. કોઈ પણ કથા, તકરીર કે મહોત્સવ પછી એનું ત્રણ સ્તરે ઑડિટ થાય તો સત્ય સામે આવશે. સામાજિક, ધાર્મિક અને આર્થિક ઑડિટની સાથે સાથે સાચી ઉપલબ્ધિઓનું આંકલન આંખ ઉઘાડનારું હશે.

મો.: ૯૮૭૯૫૦૬૦૫૯

મનુભાઈ પંચોલી ‘દર્શક ફાઉન્ડેશન’ દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૫ માટેના સાહિત્યિક ક્ષેત્રના પ્રતિષ્ઠિત એવોર્ડ માટે ભોજાય સર્વોદય ટ્રસ્ટની પસંદગી કરવામાં આવી છે. ગ્રામ્ય ક્ષેત્રમાં શિક્ષણ, સાહિત્ય અને સમાજસેવાના ક્ષેત્રે ટ્રસ્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા સતત અને અર્થપૂર્ણ યોગદાનને માન્યતા આપતાં આ સન્માન આપવામાં આવ્યું છે. આ એવોર્ડ માત્ર એક પુરસ્કાર નહીં, પરંતુ ટ્રસ્ટનાં મૂલ્યો, સંસ્કાર અને સમર્પણની નોંધ છે.

ભોજાય સર્વોદય ટ્રસ્ટે વર્ષોથી ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં સાહિત્યિક અને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા સમાજમાં જાગૃતિ લાવવાનો મહત્ત્વપૂર્ણ પ્રયાસ કર્યો છે. સામાન્ય લોકોને શિક્ષણ સાથે જોડવા, વાંચન સંસ્કૃતિ વિકસાવવા અને સમાજને સકારાત્મક દિશામાં પ્રેરિત કરવા માટેના તેમના પ્રયત્ન વખાણવા યોગ્ય છે. આ સન્માન ટ્રસ્ટ માટે ગૌરવની ક્ષણ છે અને આવનારા સમયમાં વધુ ઉત્સાહ સાથે સેવાકાર્ય ચાલુ રાખવા માટે પ્રેરણા પૂરું પાડે છે.

ઘર કબ આઓગે ?

* સંજય ચંદનબેન વિસનજી છેડા *

એક ઉડાન અને પછી એક મૌન

વિમાન ઊડે છે ત્યારે એરપોર્ટ પર ઉભેલાં માતા-પિતાના ચહેરા પર ગૌરવ હોય છે, પરંતુ આ ગૌરવની પાછળ એક મૌન હોય છે - “આ પંખી પાછું ફરશે કે નહીં?”

ભારતમાં દર વર્ષે લાખો વિદ્યાર્થીઓ વિદેશ અભ્યાસ માટે જતા થયા છે અને છેલ્લા દાયકામાં આ સંખ્યા ઝડપથી વધી છે. આ વધતી સંખ્યાઓ એક જ વાત દર્શાવે છે - આ હવે એક વ્યક્તિગત નિર્ણય નહીં, પરંતુ એક સામૂહિક દિશા બની ગઈ છે, પરંતુ સવાલ હજી પણ ઊભો છે - શું આ દિશા વિચારથી પસંદ થાય છે કે પછી માત્ર એક ગાડરિયો પ્રવાહ?

Herd મેન્ટાલિટી: “બધા જઈ રહ્યા છે...”

પરિવારમાં, આડોશ-પાડોશમાં, સમાજમાં એક અધોષિત માન્યતા ઊભી થઈ ગઈ છે - વિદેશ જવું એટલે આગળ વધવું. એક વિદ્યાર્થી જાય, પછી બીજો અને પછી તે એક પ્રવાહ બની જાય છે. ઘણા વિદ્યાર્થીઓ માટે વિદેશ જવું હવે લક્ષ્ય છે, કારણકે સૌ કોઈ ફક્ત વિદેશ જવા માત્રને ‘સફળતા’ સાથે જોડી લે છે. આ સ્થિતિમાં વ્યક્તિગત વિચારશક્તિ પાછળ રહી જાય છે. નિર્ણય પોતાની ક્ષમતા, રસ અને દિશા પર આધારિત નહીં, પરંતુ ‘બીજાઓ શું કરી રહ્યા છે’ તેના પર આધારિત બની જાય છે.

કારણો : અસમાનતા, સ્પર્ધા અને વિકલ્પ

આ ચર્ચામાં એક મહત્વપૂર્ણ સત્ય સ્વીકારવું જરૂરી છે. આપણા દેશમાં શિક્ષણ પ્રણાલીમાં રહેલી અસમાનતા, ખાસ કરીને રિઝર્વેશન સિસ્ટમ કેટલાક પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓ માટે નિરાશાનું કારણ બને છે. વધુ ગુણ હોવા છતાં તક ન મળવી એ વાસ્તવિક સમસ્યા છે અને ઘણા વિદ્યાર્થીઓ માટે વિદેશ એ એક વિકલ્પ બની જાય છે.

આ સાથે, આંતરરાષ્ટ્રીય Exposure, સંશોધનની તકો અને વૈશ્વિક કારકિર્દી બનાવવાની ઈચ્છા પણ આ નિર્ણયને પ્રેરિત કરે છે. આ કારણોને સંપૂર્ણપણે અવગણી શકાય નહીં, પરંતુ પ્રશ્ન અહીં ઊભો થાય છે - શું આ કારણો જીવનભર માટે પોતાના દેશથી દૂર રહેવાનું કારણ બની શકે?

આર્થિક આકર્ષણ: ડૉલરનું ગણિત અને બદલાતી હકીકત

વિદેશ જવાના નિર્ણયમાં આર્થિક આકર્ષણ મોટું સ્થાન ધરાવે છે. ડૉલર અથવા પાઉન્ડમાં મળતી આવક ભારતીય રૂપિયામાં કન્વર્ટ કરો તો બહુ વધુ દેખાય છે અને તે સફળતાની એક ફિલ આપે છે.

પરંતુ છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં આ ગણિતમાં મોટો ફેરફાર આવ્યો છે. ડૉલરનો વધતો દર, મોંઘવારી અને જીવનખર્ચ - આ બધાએ વિદેશમાં અભ્યાસને વધુ મોંઘો બનાવી દીધો છે. વિદેશમાં ભણતર એટલે (૫૦-૮૦) લાખનો ખર્ચ હવે સામાન્ય બની

ગયો છે અને આ ખર્ચ મોટા ભાગે લોન દ્વારા થાય છે. આ પછી વિદ્યાર્થી માટે પ્રથમ લક્ષ્ય બને છે - 'લોન ચૂકવવી'. જે નિર્ણય પ્રગતિ માટે લેવાયો હતો, તે ઘણી વાર વર્ષો સુધી દેવાના ભારમાં ફેરવાઈ જાય છે.

આ સમયગાળામાં વ્યક્તિના મોટા નિર્ણયો - કારકિર્દી બદલવી, જોખમ લેવું, કે પોતાના રસ પ્રમાણે કામ કરવું - આ બધું મર્યાદિત થઈ જાય છે. જીવનની દિશા ઘણી વાર 'શું કરવું છે?' પરથી નહીં, પરંતુ 'EMI કેવી રીતે ભરવી?' પરથી નક્કી થવા લાગે છે.

વળી એક વાત એ પણ છે કે લગભગ બધી જ યુનિવર્સિટીઓ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓ હવે એક મહત્વપૂર્ણ આવકનો સ્રોત હોય, એટલે એમની પાસેથી સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ઘણી વધારે ફી લેવામાં આવે છે.

બદલાતી દુનિયા : વિઝા, PR અને નોકરીની નવી હકીકત

વિશ્વના અનેક દેશોમાં હવે એક સ્પષ્ટ વલણ જોવા મળે છે - સ્થાનિક લોકોને પ્રથમ તક આપવી. વિઝા, Work Permit અને PR મેળવવાના નિયમો વધુ કડક બન્યા છે. એક સમય હતો જ્યારે માર્ગ સરળ લાગતો હતો - Study-Job-PR આજે આ માર્ગ અનિશ્ચિત બની ગયો છે. આ સાથે, AI અને Automation કારણે Entry-level jobsમાં ઘટાડો થઈ રહ્યો છે. જે નોકરીઓ પહેલાં વિદ્યાર્થીઓ માટે ઉપલબ્ધ હતી, તે હવે બદલાઈ રહી છે.

વિદેશ હવે “સુનિશ્ચિત સફળતા” નથી, માત્ર સંભવિત પ્રયાસ છે.

હકીકત v/s દેખાવ: સોશિયલ મીડિયાનો ભ્રમ
સોશિયલ મીડિયા પર વિદેશ જીવન ખૂબ આકર્ષક

દેખાય છે - કેફે, કાર, ટ્રાવેલ અને આરામદાયક જીવનશૈલી, પરંતુ આ ચિત્ર અધૂરું છે. હકીકતમાં ઘણા વિદ્યાર્થીઓ લાંબા કલાકો કામ કરે છે, Shared accommodationમાં રહે છે અને સતત આર્થિક દબાણનો સામનો કરે છે. જે જીવન દેખાય છે તે 'પળો' છે - અને જે જીવી શકાય છે તે 'વાસ્તવિકતા' છે.

માનસિક ને ભાવનાત્મક અસર : એક અજાણ્યો સંઘર્ષ
વિદેશમાં જીવન ફક્ત આર્થિક પડકારો પૂરતું નથી. એકલતા, સાંસ્કૃતિક તફાવત અને સતત દબાણ ઘણા વિદ્યાર્થીઓ માટે માનસિક પડકાર ઊભા કરે છે. ઘણા લોકો આ વિષય પર ખુલ્લેઆમ વાત કરતા નથી, પરંતુ આંતરિક રીતે એક ખાલીપણું અને દબાણ અનુભવાય છે. ઓળખ અને સંબંધોના અભાવને કારણે એક પ્રકારના આંતરિક તણાવની સ્થિતિ સર્જાય છે. સફળતા દેખાય છે, પણ સંઘર્ષ ઘણી વાર અંદર જ રહે છે.

નવી પેઢીમાં ભારત વિશેનો અસંતોષ: પ્રશ્ન દેશનો કે વલણનો ?

પ્રદૂષણ, ટ્રાફિક, ગંદકી - આ સમસ્યાઓ વાસ્તવિક છે. ઘણા વિદ્યાર્થીઓ તેને દેશ છોડવાનું કારણ માને છે, પરંતુ એક સવાલ અહીં જરૂરી છે - આ પરિસ્થિતિ કોણે ઊભી કરી? આપણે સૌએ જ. જે વ્યક્તિ વિદેશમાં નિયમોનું પાલન કરે છે, તે જ અહીં અવગણે છે. દેશને બદલવા માટે આપણે જવાબદાર છીએ - દેશ છોડવા માટે નહીં.

જીવનનાં મહત્વપૂર્ણ વર્ષો: એક છુપાયેલું નુકસાન
જીવનનાં ૨૦ થી ૩૦ વર્ષ એ વ્યક્તિના વિકાસ માટે સૌથી મહત્વપૂર્ણ સમય હોય છે. આ સમય

કારકિર્દી બનાવવા, દિશા નક્કી કરવા અને જીવનના પાયાની રચના માટે હોય છે, પરંતુ વિદેશમાં આ વર્ષો ઘણી વાર Survival, કામ અને લોન ચૂકવવામાં પસાર થઈ જાય છે. સમય પસાર થઈ જાય છે - પણ વિકાસનો માર્ગ સ્પષ્ટ બનતો નથી.

પરિવાર અને સંબંધો: જેનું મૂલ્ય પછી સમજાય છે

વિદેશમાં સ્થાયી થવાથી સૌથી મોટું અંતર પરિવાર સાથે ઊભું થાય છે. માતા-પિતા વૃદ્ધાવસ્થામાં એકલાં રહી જાય છે. વીડયો કૉલ સંપર્ક જાળવી શકે છે, પરંતુ હાજરીનો વિકલ્પ બની શકતો નથી. ઘણા કિસ્સાઓમાં જીવનની મહત્વપૂર્ણ ક્ષણોમાં સંતાનોની હાજરી શક્ય નથી બની શકતી. આવા કેટલાય કિસ્સામાં ઘરના વડીલની છેલ્લી યાત્રા આડોશી, પાડોશી કે અન્ય સગાંના ખભા પર જાય છે અને સંતાનો માત્ર વીડિયો કૉલ પર હાજરી આપી શકે છે.

સમાજ અને ઓળખ: Outsiderનો અનુભવ

વિદેશમાં વર્ષો સુધી રહેવા છતાં, મોટા ભાગના લોકો માટે એ પરાયા દેશમાં સંપૂર્ણ સ્વીકાર મળવો મુશ્કેલ રહે છે. તેઓ ત્યાં રહે છે, કામ કરે છે, પરંતુ કેટલીય નાજુક ક્ષણોમાં કે કટોકટીની પળોમાં એ લોકો Outsider જ ગણાય છે અને જ્યારે કોઈ સંકટ ઊભું થાય ત્યારે તેઓ પોતાના દેશ તરફ જોઈને બૂમ મારે, ‘મોદી કાકા, અમને બહાર કાઢવા પ્લેન મોકલો.’

અને સામે છેડે માત્ર પરિવાર જ નહીં, મિત્રો, સગાં- સંબંધી, ગામ, સમાજ વગેરેથી પણ અંતર વધતું જાય છે. એકદમ ઘરના સિવાય કોઈ લગ્ન પ્રસંગે એમની હાજરી મુશ્કેલ હોય તો વળી

ગામના સ્નેહ મિલન કે પહેડી કે અન્ય રમત-ગમતના મેળાવડા પણ એ પંખીઓને ઝંખે છે અને આમ ગામ અને સમાજ સાથેનું એમનું અંતર વધતું જાય છે.

આ પ્રક્રિયામાં નવી પેઢી પર એક લાંબા ગાળાનો પ્રભાવ પણ રહી જાય છે. વિદેશમાં જન્મેલાં અને ઉછરેલાં બાળકો માટે ભારત માત્ર એક દેશ બની જાય છે, પોતાનો દેશ નહીં. ઘણા કિસ્સામાં તેઓ પોતાની માતૃભાષા બોલવામાં અચકાય છે, ભારતીય તહેવારો સાથે જોડાણ ઓછું રહે છે અને સંબંધોની સમજણ પણ અલગ બની જાય છે. એક પેઢી બહાર જાય છે અને બીજી પેઢી માટે મૂળનો અર્થ બદલાઈ જાય છે.

સમાજ તેમ જ સંસ્થાઓની ભૂમિકા: Narrativeની દિશા

આ સમગ્ર પ્રવાહમાં આપણા સમાજે અને સંસ્થાઓએ પણ એક ભૂમિકા ભજવી છે. વિદેશ જનાર વિદ્યાર્થીઓને ગૌરવ તરીકે રજૂ કરવામાં આવે છે. ‘વિદેશાગમન’ કે ‘ટૂંક સમય માટે આવેલ છે.’ આવા Narrative ધીમે ધીમે એક સંદેશ આપે છે ‘સફળતા એટલે વિદેશ’ આ દૃષ્ટિકોણને સંતુલિત કરવાની જરૂર છે.

ભારતની તકો: બદલાતું પરિપ્રેક્ષ્ય

ભારત આજનો ઝડપથી વિકસતો દેશ છે. ટેકનોલોજી, સ્ટાર્ટઅપ, મેન્યુફેક્ચરિંગ અને નવીનતા - દરેક ક્ષેત્રમાં તકો ઊભી થઈ રહી છે. વિશ્વના મોટા રોકાણકારો ભારત તરફ વળી રહ્યા છે. ભારત હવે માત્ર વિકલ્પ નથી, પણ તે એક શક્તિશાળી તક છે, અવસર છે.

સંતુલિત માર્ગ: જવું, શીખવું અને પાછા આવવું વિદેશ જવું ખોટું નથી. તે શીખવા અને વિકાસ માટે એક મહત્વપૂર્ણ અવસર બની શકે છે. વિદેશ અંતિમ ગંતવ્ય નહીં, પરંતુ એક સાધન હોવું જોઈએ.

વિદેશ જનાર દરેક વિદ્યાર્થીએ એક મહત્વપૂર્ણ સ્પષ્ટતા રાખવી જોઈએ - આ સફરનો સમયગાળો શું છે? કેટલાં વર્ષ માટે જવું છે? શું હાંસલ કરવું છે? અને ક્યારે પાછા ફરવું છે? જો આ સવાલોના જવાબ પહેલેથી નક્કી ન હોય, તો થોડાં વર્ષ ધીમે ધીમે કાયમી બની જાય છે. એક સરળ વિચાર રાખી શકાય - શીખવા જવું, અનુભવ મેળવવો, આર્થિક સ્થિરતા મેળવવી અને પછી પાછા આવીને અનુભવને પોતાના દેશમાં મૂલ્યમાં ફેરવવો.

વિદેશગમન એક તબક્કો હોઈ શકે - આખું જીવન નહીં

સમાપન: એક દૃશ્ય... અને એક સવાલ

સાંજનો સમય છે. ઘરમાં નીરવ શાંતિ છે. ભોજનના ટેબલ પર એક ખાલી ખુરશી છે. માતા દરવાજા તરફ નજર કરે છે - જાણે કોઈ આવવાનું હોય. મોબાઈલ વાગે છે. સ્ક્રીન પર સંતાનનો ચહેરો દેખાય છે. “હા મા, હું મજામાં છું”, રોજિંદા કમની જેમ વીડિયો કૉલ શરૂ થઈને પૂરો થાય છે. ઘરમાં ફરી મૌન છવાય છે અને સવાલ ફરી ઊભો થાય છે...

“ઘર કબ આઓગે ?

કે તુમ બિન યે ઘર સૂનાસૂના હે’”.

(રતાડિયા ગણેશવાલા)

મો.: ૯૮૯૨૮૧૫૩૬૭

ગાલા ભણસાલી
સ્ટોક બ્રોક્સ પ્રા. લી.
તરફથી
હાર્દિક શુભેચ્છા

પાપા કહેતે હૈ બડા નામ કરેગા

* રાજન ભાનુબેન કાંતિલાલ ધરોડ *

૧૯૮૭માં આમીર ખાન અભિનિત 'ક્યામત સે ક્યામત તક' ફિલ્મનું આ ગીત ખૂબ લોકપ્રિય થયું હતું અને દરેક યુવાનના મોઢે હતું, પણ પાપા કહેતે હૈ બડા નામ કરેગા માત્ર એક ફિલ્મની પંક્તિ કરતાં દરેક માતા-પિતાની લાગણી અને અપેક્ષા બની ગઈ હતી અને માતા-પિતા હજી બાળક જન્મે એ પહેલાં એની સફળ કારકિર્દીનાં સપનાં અને ક્યારેક પોતાનાં તૂટેલા સપનાં બાળક પરિપૂર્ણ કરશે એવી અપેક્ષા રાખતાં થઈ ગયાં હતાં અને આ અપેક્ષા સંતાનો માટે ભારરૂપ બનતી અને એમના વ્યક્તિત્વને રૂંધતી અનેક વાર જોઈ છે.

આજના યુગમાં દરેક ક્ષેત્રે જ્યારે સ્પર્ધા ખૂબ વધી ગઈ છે, ત્યારે માતા-પિતા સંતાનને શિક્ષણ, રમત-ગમત, સંગીત, કળાથી લઈને દરેક ક્ષેત્રમાં ટોચ પર જોવા માગે છે અને એને પોતાની સામાજિક પ્રતિષ્ઠાના માધ્યમ તરીકે જુએ છે અને અપેક્ષાઓ હદથી વધી જાય છે. આના પરિણામે બાળક માતા-પિતાની અપેક્ષા પૂર્ણ કરવાના પ્રયાસમાં એક ક્લાસીસથી બીજા ક્લાસીસની દોડાદોડીમાં પોતાના જીવનના આનંદને ગુમાવી બેસે છે. (જે રીતે વાલીઓ સંતાનને એક પછી એક પ્રવૃત્તિઓમાં સતત એક્ટિવ રાખવા માટે દોડે છે. કોઈકે કલાત્મક કટાક્ષ કર્યો છે કે “જાણે પાઉડર નાખીને કેરીઓ પકાવવામાં આવતી હોય.”)

વડીલોની આ અપેક્ષા વિશેષ કરીને શૈક્ષણિક કારકિર્દી માટે હોય છે. વડીલોનું સ્વપ્ન પોતાનું સંતાન ડૉક્ટર, એન્જિનિયર, વકીલ, એમ.બી.એ. થઈ સફળ કારકિર્દી સાથે સામાજિક પ્રતિષ્ઠા મેળવે

એવી હોય છે (અને ક્યારેક સંતાનનું ભવિષ્ય નહીં - વાલીઓ પોતાની પ્રતિષ્ઠાના પ્રોજેક્ટની જેમ નિર્ણય લેતા હોય છે.)

વડીલોની આ અપેક્ષાનો વર્તમાન સમયમાં શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ ભરપૂર આર્થિક લાભ ઉઠાવી રહી છે. આ માટે વર્તમાન શિક્ષણ વ્યવસ્થાને સમજીએ. આજથી ચાર દાયકા પહેલાં શાળાની રૂ.૫૦/-ની ફી હવે લાખોમાં લેવાતી થઈ ગઈ છે. જેટલી મોંઘી શાળા એટલું શિક્ષણ સારું એવી ગેરસમજ વાલીઓમાં હોય છે અને મોંઘી શાળામાં બાળકને ભણાવવું એ સ્ટેટસ સિમ્બોલ બની ગયું છે. ત્યાર બાદ, SSCમાં 90% અને તેથી વધુ માર્ક્સ વિવિધ બોર્ડની સ્પર્ધાને કારણે સામાન્ય થઈ ગયા છે ત્યારે વાલીઓ એને સંતાનની સિદ્ધિ સમજી પેંડા વહેંચી, ખબરપત્રિકામાં જાહેરાત આપી મનાવે છે.

પણ દર વર્ષે SSCમાં પરીક્ષા આપતા લાખો વિદ્યાર્થીઓમાંથી 80 થી 85 ટકા વિદ્યાર્થીઓને માર્ક્સ 90 ટકાથી વધારે હોય છે અને એ આનંદ ફક્ત અમુક દિવસો સુધીનો હોય છે, કારણકે ખરી શરૂઆત એના પછી થાય છે. પછી શરૂ થાય છે ભારતની સૌથી મોટી અણસમજ દોટ “The Great Indian Entrance Exam”. ડૉક્ટર બનવું હોય તો NEET, સારાં Engineer બનવું હોય તો JEE અને વકીલ બનવું હોય તો CLAT અને CA માટે CA Foundation અને ૧૨મા પછી કૉલેજમાં એડમિશન મેળવવા CUET જેવી પરીક્ષા એન્ટ્રન્સ એકઝામ માટે બે વર્ષના રોજના ૧૪-૧૪ કલાક મહેનત.

વડીલો પેટે પાટા બાંધીને કોચિંગ ઈન્સ્ટિટ્યૂટની ફી ભરે છે અને વિદ્યાર્થીનું લક્ષ્ય હોય છે IIT કે Govt. Medical College જેવી સરકારી કૉલેજમાં એડ્મિશન મેળવવું, જે લાખો વિદ્યાર્થીઓમાંથી ફક્ત ૨ થી ૩ ટકા વિદ્યાર્થીઓ માટે શક્ય હોય છે. બાકીના ૯૭ ટકા વિદ્યાર્થીઓનું શું ?

આ ૯૭ ટકા વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રશ્ન ફક્ત કારકિર્દીનો નથી, પ્રશ્ન તેમના જીવનનાં કીમતી વર્ષોનો છે. ૧૬ થી ૨૫ વર્ષની ઉંમર જે શીખવાની, શોધવાની અને પોતાને સમજવાની હોય છે, જે ઘણી વાર કોચિંગ, ફરીથી પ્રયત્ન અને ખોટા નિર્ણયો વચ્ચે પસાર થઈ જાય છે.

ક્યારેક સૌથી મોટું નુકસાન નિષ્ફળતા નહીં, પણ ગુમાવેલો સમય હોય છે.

શું આ વિદ્યાર્થીઓ ભણવામાં હોશિયાર નથી? ફક્ત ૧ ટકા કે અડધો ટકો કોઈ પણ કારણે ઓછો આવવાથી આ વિદ્યાર્થીઓ નિષ્ફળ છે? આ ૯૭ ટકા વિદ્યાર્થીઓ ભણવાનું તો મૂકી શકતા નથી અને ત્યાં શરૂઆત થાય છે Deemed University અને Private Universityની મનમરજી. જ્યારે બાળકો અને વડીલો પાસે કોઈ વિકલ્પ બચતો નથી ત્યારે બાળકો અને વાલીઓ વળે છે આકર્ષક જાહેરાતો તરફ, જેમાં 100% પ્લેસમેન્ટ અને લાખો-કરોડોના આકર્ષક સેલેરી પેકેજનાં સપનાં દેખાડવામાં આવે છે.

આ કૉલેજોમાં ભારેખમ ફી 100% પ્લેસમેન્ટ અને પેકેજના નામ પર લેવામાં આવે છે અને મધ્યમ વર્ગના વાલીઓ અને વિદ્યાર્થીઓ વેબસાઈટ અથવા છાપામાં આવતી જાહેરાતોથી અંજાઈ જાય છે અને પેટે પાટા બાંધીને મારો દીકરો કે દીકરી એન્જિનિયર, ડૉક્ટર કે વકીલ બનશે એ સ્વપ્ન જોવા લાગે છે.

પણ જરા વિચારજો જ્યારે IIT કે IIM જેવી ઉચ્ચતમ ગુણવત્તા ધરાવતી શિક્ષણ સંસ્થાઓ પણ

100 ટકા પ્લેસમેન્ટ કે દરકે વિદ્યાર્થીને લાખો-કરોડોનાં પેકેજો નથી અપાવી શકતી, તો કોઈ નાનકડા બિલ્ડિંગ કે પૂરતી ગુણવત્તા વગરની ફેકલ્ટી ન ધરાવતી નવી કૉલેજ કે શૈક્ષણિક સંસ્થા તમારા સંતાનને સારું પ્લેસમેન્ટ કઈ રીતે અપાવશે ?

આ શિક્ષણ સંસ્થાઓ 100% પ્લેસમેન્ટની વાતો કરીને ખોટાં સપનાં વેચે છે જેને વાલીઓ, વિદ્યાર્થીઓ અને સમાજની શિક્ષણ સંસ્થાઓ અથવા બેંક લોન લઈ વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓ ખરીદે છે અને ચાર વર્ષ પછી એ કૉલેજ યુનિવર્સિટીમાંથી નીકળે છે નિરાશ યુવાન કે યુવતી. જેમાં એ યુવાન અને યુવતી અને તેનો પરિવાર ઊંચી શિક્ષણ ફી અને લોનના ભાર નીચે દબાયેલા હોય છે અને એમની યુવાની આ ભારેખમ ફીની લોન ચૂકવવામાં વેડફાઈ જાય છે અને આવા એક ખોટા નિર્ણયનું વ્યાજ વર્ષો સુધી ચૂકવવું પડે છે.

ઘણાં ઘરોમાં એક સામાન્ય દૃશ્ય જોવા મળે છે - ચાર વર્ષ પહેલાં “મારો દીકરો એન્જિનિયર બનશે” કહી ગર્વ અનુભવતો પરિવાર. ચાર વર્ષ પછી એ જ દીકરાને “હવે શું કરવું?” એ પ્રશ્ન સાથે સંઘર્ષ કરતો જુએ છે.

ડિગ્રી હાથમાં હોય છે... પરંતુ દિશા હાથમાંથી નીકળી જાય છે.

આ તમામ પરિસ્થિતિને સમજ્યા પછી હવે એક મહત્વનો પ્રશ્ન ઊભો થાય છે - આ સ્થિતિમાંથી બહાર આવવાનો માર્ગ શું હોઈ શકે ? **વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓએ શું કરવું જોઈએ ?**

૧. વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓએ પ્રાઈવેટ કૉલેજ કે યુનિવર્સિટીનાં આકર્ષક Brochure કે કોચિંગ ક્લાસીસના પ્રોફેસરના કહેવાથી ભારે ભરખમ ફી આપી પ્રવેશ લેતાં પહેલાં સૌ વખત વિચારવું જોઈએ, કારણકે મોટા ભાગની કૉલેજ/

- યુનિવર્સિટી અહીં શિક્ષણ નથી વેચતી, પણ સપનાંનું પેકેજિંગ કરીને વેચે છે.
૨. કોઈ પણ કૉલેજ કે યુનિવર્સિટીમાં પ્રવેશ લેતાં પહેલાં કૉલેજ કે યુનિવર્સિટીની રૂબરૂ મુલાકાત લઈ Infrastructure, Facultiesની ગુણવત્તા વિશે પૂરતી તપાસ કરવી જોઈએ.
 ૩. શક્ય એટલા Alumni સાથે ચર્ચા કરી એમના શિક્ષણ સંસ્થા વિશેના અનુભવ જાણવા જોઈએ.
 ૪. સમાજની શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં અનુભવી શિક્ષણવિદો તમને ઉજ્જવળ કારકિર્દીનું માર્ગદર્શન આપવા હંમેશાં તત્પર હોય છે. એમની પાસેથી કારકિર્દીનું માર્ગદર્શન મેળવો.
 ૫. ROI (Return On Investment) મારી શિક્ષણ ફીમાં અને આગામી બે કે ચાર વર્ષોનું કરેલું રોકાણ કેટલા સમયમાં હું પાછું મેળવી શકીશ એની ગણતરી કરવી જોઈએ.
 ૬. સૌથી મહત્વનું Degree સાથે જ Skill Development પર ધ્યાન આપો. આપણે સતત પોતાને અપગ્રેડ કરવું એ વર્તમાન ઉદ્યોગ જગત (Industry)ની માંગ છે જેથી Industry (ઉદ્યોગો)ને તમને ફરીથી Train કરવામાં સમય ન વેડફવો પડે અને વિદ્યાર્થીને Employability Crisisનો સામનો ન કરવો પડે.
- વાલીઓએ શું કરવું જોઈએ ?**
૧. વાલીઓની અતિશય અપેક્ષાઓને કારણે બાળક પોતાનું સાચું સ્વરૂપ ગુમાવવાનું શરૂ કરે છે. આના કારણે સંતાનમાં તણાવ, ચિંતા અને ક્યારેક ડિપ્રેશન જેવાં લક્ષણો પણ જોવા મળે છે. ઘણાં બાળકો માતા-પિતાને ખુશ કરવા માટે જ શિક્ષણ અને અન્ય પ્રવૃત્તિમાં રસ લે છે અને માતા-પિતા તેમની સફળતાને સમાજમાં એક “શોપીસ” તરીકે પ્રદર્શન કરવામાં ગૌરવ અનુભવે છે.

૨. માતા-પિતાને પણ દરેક બાળકની અલગ ઓળખને સ્વીકારી એની પસંદનું સન્માન કરી તેની સતત બીજાં બાળકો સાથે સરખામણી કરવાથી દૂર રહેવું જોઈએ.
૩. જાણીતા સાહિત્યકાર જગદીશ ત્રિવેદીએ સુંદર વાત કરી છે: “વાલીઓએ પોતાની અપેક્ષાનો ભાર વિદ્યાર્થીઓ પર લાદી મવાલી બનવું નહીં. આ માટે જ બાળકોને પોતાની ઓળખ પોતાનાં રસ, રુચિ, કૅરિયર શોધવાની પસંદગીની સ્વતંત્રતા આપવી જોઈએ.
૪. સંવાદ (Communication) બાળકની વિકાસ યાત્રાનું સૌથી જરૂરી પગથિયું છે. બાળકો સાથે ખુલ્લા મનથી વાતચીત કરવી, તેમની લાગણીઓ સમજવી અને તેમને પ્રોત્સાહિત કરવા આપણાં સંતાનોની વિકાસયાત્રાને સરળ બનાવે છે.

આ લેખની શરૂઆત ‘પાપા કહેતે હૈ બડા નામ કરેગા’થી થઈ હતી, પરંતુ અંતે એક સવાલ પૂછવો જરૂરી છે કે શું ‘બડા નામ’ મેળવવાની દોડમાં આપણે ‘સાચું જીવન’ ગુમાવી રહ્યા નથી? શું સફળતા એ છે કે બાળક સમાજને ગર્વ અપાવે, કે એ છે કે બાળક પોતે ખુશ અને સંતોષભર્યું જીવન જીવે ?

ક્યારેક સફળતા આગળ વધવામાં નથી, પરંતુ સાચી દિશામાં આગળ વધવામાં છે અને પ્રશ્ન એ નથી કે માર્ગ કઠિન છે - પ્રશ્ન એ છે કે માર્ગ સાચો છે કે નહીં

જો ઉપરોક્ત બાબતો વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓ લક્ષમાં લેશે તો વર્તમાન શિક્ષણ વ્યવસ્થાના ખોટા વ્યાપારીકરણનો ભોગ નહીં બને અને ખરેખર ઉજ્જવળ કારકિર્દી બનાવી ‘પાપા કહેતે હૈ બડા નામ કરેગા’ના સ્વપ્નને હકીકત બનાવી શકશે.

ગામ : લુણી, મો.: ૯૮૨૦૫ ૩૫૨૭૧

માંડવી ની વાતો

* વસંત મોંઘીબાઈ ઉમરશી મારુ *

આઝાદી મળ્યા પછી કચ્છને મુંબઈથી સીધી રેલવે સેવા બહુ પાછળથી મળી.. ૧૯૬૫ના ભારત-પાકિસ્તાનના યુદ્ધ પહેલાં મુંબઈથી માંડવી થઈને કરાંચી સુધી સાબરમતી અને સરસ્વતી નામની સ્ટીમર પેસેન્જર અને માલને લઈને ફેરા મારતી. મુંબઈથી માંડવી પહોંચવાની ટિકિટનો ભાવ હતો ૧૯ રૂપિયા! ત્યારે સ્ટીમરમાં પ્રવાસ કરતાં પ્રવાસીઓ રસ્તામાં ખાવા માટે ઢેબરાં, બાજરાના રોટલા, ગોડિયા લાડુ પોતાની સાથે લઈ પ્રવાસ કરતા, સાથે-સાથે રોટલા સાથે ખાવા માટે બંદર પરથી મોહનભાના મસાલાવાળા બટાકા અચૂક બંધાવતા.

આમ તો મોહનભા પાકા શંકરભક્ત હતા. માંડવીમાં બાબાવાડી પાસેના એક શંકર મંદિરમાં પૂજા કરતા, પણ આ અલગારી માણસ પાસે મસાલાવાળા બટાકા રાંધવાનો અદ્ભુત કસબ હતો. મૂળ ખારવા જ્ઞાતિના મોહનભાના જ્ઞાતિજનો માંડવીના વહાણ ઉદ્યોગ સાથે સંકળાયેલા હતા. આ ખારવા ભાઈઓ ખલાસીઓને પણ મોહનભાના મસાલાવાળા બટાકા બહુ ગમતા. મોહનભા નવરાત્રિમાં નવ દિવસ કામકાજ બંધ રાખીને શંકરનો વેશ ધારણ કરી, ગળામાં જીવતો નાગ પહેરી, કમર પર વ્યાગચર્મ ધારણ કરી માંડવીની વિવિધ ગરબીઓમાં રમવા જતા અને એમને જોવા શ્રદ્ધાળુઓનાં ટોળાં વળતાં.

મોહનભાનો એક સિંધી ચાહક રૂપન પરિવાર ભાગલા પછી પાકિસ્તાનથી આવી માંડવીમાં સેટલ થયો હતો. ભાગલા વખતે મોતના તાંડવને જોતા પહેરેલે કપડે અનેક સિંધી કુટુંબોએ કચ્છમાં આશરો લીધો હતો. આ રૂપન પરિવારે માંડવી આવી પોતાનો કરાંચીનો બેકરીનો મૂળ ધંધો શરૂ કર્યો. આ પરિવારે મોહનભાને પાંઉ સાથે બટાકા વેચવાનું સૂચન કર્યું અને મોહનભા પાંઉની વચ્ચે કાપો કરી બટાટા ભરી લોકોને વેચવા લાગ્યા અને ડબલરોટીનો જન્મ થયો!

માંડવી ઉપરાંત કરાંચી અને મુંબઈના પ્રવાસીઓએ આ ડબલરોટીને સારો પ્રતિસાદ આપ્યો. માંડવી બંદરે ઊતરીને પ્રવાસીઓ બળદગાડીમાં પોતાના ગામે જવા લાંબો પ્રવાસ આરંભતા, વચ્ચે થાક ખાવા ગાડું ઊભું રાખી મસાલેદાર ડબલરોટી ખાઈને જઠરાગ્નિ શાંત કરતા. સમય જતા આ ડબલરોટીમાં સારા એવા ફેરફારો થયા, પણ નિવૃત્ત થયા ત્યારે મોહનભાને ક્યાં ખબર હતી કે એમની આ ડબલરોટી ભારતભરમાં એક દિવસ ફાસ્ટફૂડ તરીકે લોકપ્રિય થઈ જશે!

મોહનભાની જ્ઞાતિના જ ગોકળભા ખારવાએ થોડા ફેરફાર કરી આ ડબલરોટીમાં મસાલા દાળ, કાંદા-લસણની ચટણી ઉમેરી વધારે લોકભોગ્ય બનાવી, પણ કચ્છના ગામડે ગામડે કે ભારતભરના સ્વાદરસિયાઓમાં ડબલરોટીનો ચસકો લગાડવાનું

શ્રેય ગાભાભાઈને જાય છે. માંડવી આવતા પ્રવાસીઓ અચુક ગાભાની ડબલરોટીનો સ્વાદ માણતા.

છ પૈસાથી શરૂ થયેલી ડબલરોટી આજે દસ, પંદર કે પચ્ચીસ રૂપિયા સુધીમાં વેચાય છે. ટૂટીફૂટી ડબલરોટી, ભેળની ડબલરોટી કે ગુલાબ જાબુનની ડબલરોટી આજે વેચાય છે. કેશુભાઈ પટેલ જ્યારે ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી હતા ત્યારે ગાભાભા ડબલરોટીવાળાને છેક ગાંધીનગર બોલાવી બધા વિધાનસભ્યોને ગાભાની ડબલરોટીની મિજબાની આપી હતી. આજે મુંબઈના રસ્તાઓ પર મહારાષ્ટ્રીયન, યુપીના રેકડીવાળા આ “કચ્છી ડબલરોટી”નો માતબર વેપાર કરે છે. ડબલરોટી (દાબેલી) ઉદ્યોગને કારણે હજારો લોકોને રોજીરોટી મળે છે. કોરોના વાયરસને કારણે લોકડાઉન સમયે કચ્છમાં માંગણી ઊઠી હતી કે અસંખ્ય લોકો રોજ ડબલરોટી ખાઈને દિવસ કાઢે છે. એટલે ડબલરોટીને જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુ જાહેર કરી એને વેચવાની છૂટ મળવી જોઈએ!

મજૂરોથી લઈને માલદારોનો જઠરાગ્નિ શાંત કરતી આ ડબલરોટીના શોધક મોહનભા જે જ્ઞાતિમાંથી હતા તે ખારવા જ્ઞાતિએ બીજી એક વસ્તુ માટે પણ માંડવીને વિશ્વ વિખ્યાત બનાવ્યું હતું. એ વસ્તુ એટલે કચ્છી વહાણ!

દુબઈ, મસ્તક કે આફ્રિકાના અમુક દેશોમાં કચ્છી વહાણોની બહુ માંગ હતી. કચ્છી વહાણો કોઈ એન્જિનિયરો દ્વારા નહીં પણ ખારવાઓની કોઠાસૂઝ અને કસબથી બધાતાં. કહેવાય છે કે ભારતમાં વહાણ બાંધવાનો પદ્ધતિસરનો ઉદ્યોગ સૌ પહેલાં માંડવીમાં શરૂ થયો હતો. ત્યારબાદ

વિશાખાપટ્ટનમ અને અન્ય બંદરો પર આ ઉદ્યોગ શરૂ થયો. વર્ષો પહેલાં માંડવીમાં ૧૦૦ થી ૫૦૦ ટનનો સામાન વહન કરી શકાય એવાં વહાણો બંધાતાં, સમય જતાં પંદરસો ટનનાં માલવાહક વહાણો બંધાવાં લાગ્યાં. એ સમયે વહાણ ચલાવવા કોઈ યંત્રો નહોતાં કે એન્જિન નહોતાં શોધાયાં પણ શઢને સથવારે પવનની મદદથી આ વહાણો દરિયા માર્ગ કાપતા. ગર્વની વાત એ છે કે આ વહાણોના શઢમાં વપરાતું મજબૂત કાપડ માંડવીના શેઠ માવજી ખીયશી શાહની પેઢી દ્વારા બનાવાતું જે વિદેશોમાં પણ ખૂબ વખણાતું. આ પેઢીના માલિક મૂળ હાલાપુર ગામના જૈન હતા. સમય જતાં એન્જિનવાળાં વહાણ બનવા લાગ્યા અને શઢવાળા વહાણનો ઉપયોગ ઓછો થતાં, ખેતી અને વહાણ ઉદ્યોગ માટે દોરડા અને દોરા ઈત્યાદિનું ઉત્પાદન આ પેઢી દ્વારા થવા લાગ્યું. હાલના એના સંચાલક શાંતિલાલભા મારુ સંઘના કાર્યકર તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

એ જ રીતે ઍજ્યુકેશન અને ખાણ ક્ષેત્રે કાર્યરત બાબાવાડીના સર્જકો કારાણી પરિવાર પણ માંડવીના છે. જેમાંથી હીરજીબાપા અને પ્રેમજીબાપા ગાંધીજીથી લઈ વિનોબા ભાવે સુધીના મહાપુરુષોના અંતેવાસી રહી ચૂક્યા છે. ઈમર્જન્સી વખતે એમનો પ્રભાવ ખાળવા ઈન્દિરા ગાંધીએ એમને કચ્છ બહારની જેલોમાં ગાંધી રાખ્યા હતા. એક રીતે મૂળ મધ્ય પ્રદેશના કરેલી શહેરના ઉપમેયર કોમલ છેડાને કટોકટી વખતે ૧૯ મહિના સુધી જેલમાં ગાંધી રાખ્યા હતા, પણ આવા કર્મઠ કચ્છી કાર્યકરોએ જેલમાં રહીને પણ ચેતનાની ચિનગારી લહેરાવી હતી.

માંડવીની સ્થાપના અંદાજે ૧૫૮૧માં એક ભાટિયા સદ્ગૃહસ્થ ટોપરાણીની મદદથી કચ્છના

રાજવી રાવ ખેંગારજીએ કરી હતી. માંડવી બંદરનો પહેલા નજીકના રાયણ (રિયાણ) નામના ગામના બંદર તરીકે ઉપયોગ કરી પરદેશ સાથે વેપાર થતો, પણ ધરતીકંપ કે કોઈ ભૌગોલિક ઊથલપાથલને કારણે રાયણ બંદરનો અસ્ત થયો અને માંડવી બંદરનો ઉદય થયો. એ સમયે અંદાજે ચારસો એક દેશી વહાણ દ્વારા માંડવીના વેપારીઓ પરદેશ સાથે વેપાર કરતા. ચાંચિયાઓથી બચવા કિલ્લો બાંધવામાં આવ્યો હતો જેની ભાંગીતૂટી દીવાલો હજી પણ ત્યારની જાહોજલાલીની સાક્ષી પૂરે છે. કચ્છી સાહિત્યકાર વિશ્રામ ગઢવીની માન્યતા પ્રમાણે માંડવી બંદરે વ્યાપાર માટે ઘણી બધી મંડી (માર્કેટ) ભરાતી અને મંડી પરથી નામ પડ્યું મડઈ! પછીથી મડઈ, ‘માંડવી’ તરીકે ઓળખાયું.

માંડવી કચ્છની સાંસ્કૃતિક રાજધાની ગણાય છે. હિન્દી ફિલ્મ ‘હેરાફેરી’ થી લઈને ‘રંગીલા’ સુધીની અનેક હિન્દી ફિલ્મો લખનાર સ્વ. નીરજ વોરા માંડવીના હતા. એમના ભાઈ ઉતંક વોરા મુંબઈ મ્યુઝિક સર્કિટમાં સંગીતકાર તરીકે સારી નામના ધરાવે છે તો નીરજ વોરાના પિતા અને ભારતના એકમાત્ર તાર શરણાઈવાદક તરીકે ફિલ્મોમાં શરણાઈ વગાડનાર અને સંગીત તજ વિનાયક વોરાએ માંડવીનું નામ કલાજગતમાં રોશન કર્યું હતું. ડૉ. સર્વેશ વોરા પ્રવચનકાર અને ચિંતક તરીકે ખૂબ વિખ્યાત છે. “મહાભારત” સિરિયલમાં સમયના અદ્રશ્ય પાત્ર દ્વારા અવાજનો જાદુ પાથરનાર હરીશ ભીમાણી પણ માંડવીના છે. એમના પૂર્વજોએ બાંધેલ ટાવર આજે પણ માંડવીમાં સમયનું એલાન કરે છે. એમની બહેન સુશીલા ભાટિયા ગુજરાતી અને હિન્દી સિરિયલો બનાવી ગુજરાતી સાહિત્યને નાના પડદે રમતું મૂક્યું છે.

સાહિત્ય ક્ષેત્રે માંડવીના લાડકા પુત્ર ડૉ. જયંત ખત્રી આધુનિક વાર્તાઓના પ્રણેતા ગણાય છે. તો બિહારમાં સંત તરીકે જેમના સિક્કા પડતા, બિહારમાં જેમના મંદિર સુધ્ધાં બંધાયાં છે એ સંત કવિ નિરંજન માંડવીના હતા. એમણે કચ્છીમાં સર્જેલું ગીત “મુજી માતૃભૂમિ કે નમન” જાણે કચ્છનું રાષ્ટ્રગીત ન હોય! ગુજરાતી સાહિત્યમાં હાસ્યના રાજા કહેવાતા જયોતીન્દ્ર દવેએ માંડવીમાં અધ્યાપનકાર્ય કર્યું છે. કાળના ગર્કમાં ખોવાઈ ગયેલા સાહિત્યકાર નારાયણજી શામજી ખારવાએ આઠેક પુસ્તકો લખ્યાં છે. ડૉ. મનુભાઈ પાંધી કે ઉપેન્દ્ર વોરા તેમ જ ૩૭ વર્ષથી સાહિત્યસભર અઠવાડિક છાપુ ચલાવવા સંઘર્ષ કરતાં જયેશભાઈ શાહની નોંધ લેવી પડે એવી છે.

વાસ્કો-ડી-ગામાને યુરોપથી ભારત સુધીનો દરિયાઈ માર્ગ શોધવા દરિયાઈ નકશાઓ દ્વારા દિશા ચીંધનાર કાનજી માલમ માંડવીના હતા તેમ ભાટિયા વેપારી ખીમજી રામદાસની પેઢીએ મસ્કતના શેખનો વિશ્વાસ જીતી, મસ્કતના આર્થિક વિકાસમાં જબરજસ્ત ફાળો આપ્યો છે. એ જ રીતે ગોકુળદાસ તેજપાલ સખાવતો દ્વારા મુંબઈમાં પ્રસિદ્ધ થયા. આ પેઢીએ જી.ટી હોસ્પિટલથી લઈ તેજપાલ નાટ્યગૃહના નિર્માણ ઈત્યાદિમાં જબરો ફાળો આપી માંડવીનું નામ રોશન કર્યું છે. કચ્છના શાહ-સોદાગર કલ્યાણજી ધનજીએ માંડવીના વિકાસમાં ફાળો આપ્યો હતો.

ભારતની સ્વતંત્રતા માટે અંગ્રેજો સામે બાથ ભીડનાર, ઈંગ્લેન્ડમાં ક્રાંતિકારીઓને તૈયાર કરી અંગ્રેજોના પાયા હચમચાવી દેનાર ક્રાંતિવીર શ્યામજી કૃષ્ણવર્મા માંડવીના હતા. એમનું તીર્થસ્થાન આજે

માંડવી પાસે આકાર પામી પર્યટકોને આકર્ષી રહ્યું છે. તો વર્ષો પહેલાં કચ્છમાં એકલદોકલ અશક્ત વૃદ્ધોને આશરો આપનારા “માંડવી વૃદ્ધાશ્રમ” માંડવી નજીક હજી પણ ચાલી રહ્યો છે.

નામના મેળવવાની પરવા કર્યા વગર માનવીય કાર્ય કરનારા ડૉ. બાબુભાઈ દેપાડાનો ઉલ્લેખ અનિવાર્ય છે. ડૉ. બાબુભાઈ દેપાડાની ત્રણ પેઢી તબીબી વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલી હતી. વર્ષો પહેલાં એમના પરદાદા સુરેન્દ્રનગરથી માંડવી આવીને વસ્યા. ડૉ. દેપાડા સાવ નજીવી કિંમતે ઉપચાર કરતા, દવાના પૈસા સામેથી ક્યારેય માંગતા નહીં અને દર્દી પૈસા ન આપે તોય દવા આપી હસતા મુખે દર્દીને રજા આપી દેતા. માનવતાની મહેક પ્રસરાવનાર ડૉ.

બાબુભાઈ દેપાડાને કોઈને પણ વંદન કરવાનું મન થઈ જાય.

રાજકીય ક્ષેત્રે સુરેશભાઈ મહેતાએ ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી રહી ચૂક્યા છે, તો અનંતભાઈ દલેએ કચ્છમાં જનસંઘનો સારો એવો પ્રચાર કર્યો છે. ઝુમખલાલ મહેતાએ રાજકીય ઉપરાંત સામાજિક સેવા દ્વારા માનવતાને દીપાવી છે.

કાંતિવીર શ્યામજી કૃષ્ણ વર્માથી લઈ સંગીતકાર વિનાયક વોરા કે જયેશ આસર, દાબેલીના શોધક મોહનભાઈ લઈ સાહિત્યકાર ડૉ. જયંત ખત્રીની આ ભૂમિ પર એકવાર જઈ વિસરાતા જતા વહાણ નિર્માણના કાર્ય કે બીચ પર લટાર મારી માંડવીને આંખમાં ભરી લેવા જેવું છે.

મો.: ૯૭૫૭૪૦૫૮૬૨

શ્રી ગણેશ શ્રી
મિઠાઈ ફરસાણ બેકરી

Our Products

Bakery & Confectionery • Cakes & Patisserie

Indian Sweets • Hot Farsan

Dry Farsan • Low Calorie Food (Diet Food)

100% PURE JAIN PRODUCTS

3, Minesh Park, Chandavarkar Road, Borivali (W), Mumbai - 400 092

☎ 72 77 88 33 55 / 800 9955 443

આપણા સમાજની પ્રતિભા - હિદય પ્રિયા વિપુલ પોપટલાલ છેડા

* સંકલન: સૂર્યકાંત અમૃતબેન દામજી કક્કા *

રમતગમત, ટ્રેકિંગ, સ્કેટિંગ, સંરક્ષણ, મેન્ટલ મેથ્સ તથા અન્ય કેટલાંય ક્ષેત્રોમાં આપણા સમાજની અનેક પ્રતિભાઓ પોતાનું હીર બતાવી ચૂકી છે, પણ આ બધાથી કંઈક હટીને આપણે ભાગ્યે જ વિચારી શકીએ એવા ક્ષેત્રમાં આપણા સમાજની વ્યક્તિએ પોતાનું કૌવત દાખવેલ છે. અહીં પ્રસ્તુત છે એવી જ એક પ્રતિભાનો પરિચય કે જેણે ઘોડેસવારીમાં પોતાનું કૌશલ્ય દાખવી રાષ્ટ્ર તથા આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે પોતાનાં પરિવાર, ગામ, સમાજ તથા દેશનું નામ ઉજાગર કરેલ છે!

નામ: હિદય પ્રિયા વિપુલ પોપટલાલ છેડા, કાંડાગરા, વિલે પાલ્ડા

વર્ષ ૨૦૦૪માં ૬ વર્ષની ઉંમરે જાપાલોપ્પે ઈકવેસ્ટ્રિયન સેન્ટરમાં એણે રાઈડિંગ કારકિર્દીની શરૂઆત કરી. છ વર્ષની ઉંમર કોઈ પણ બાળક માટે પોતાને શૈશવ માણવાની, નિર્દોષ તોફાન-મસ્તી કરવાની, દુન્યવી દરેક બાબતોથી પર અને લાડ લડાવવાની હોય છે. આ ઉંમરે મોટા ભાગે બાળક પોતાનાં

માતા-પિતા ઉપર નિર્ભર હોય છે. એ ઉંમરમાં હિંદયે ઘોડેસવારી માટેની તાલીમ લેવાની શરૂઆત કરેલ. તેણે મહારાષ્ટ્ર ઉપરાંત ભારતભરમાં પ્રવાસ કરી દેશના ટોચના કોચોનું માર્ગદર્શન મેળવ્યું. શરૂઆતના એ દિવસોમાં પોતાના જુસ્સાને ચકાસી, અનુભવ મેળવી સ્પોર્ટ્સમાં ટોચ પર પહોંચવા માટેના પ્રયાસનો આરંભ કરી દીધો.

છેલ્લા દાયકામાં એણે યૂકે, જર્મની અને ફ્રાન્સમાં આંતરરાષ્ટ્રીય કોચોનું માર્ગદર્શન મેળવી પોતાના કૌશલ્યમાં વધારો કર્યો. અદ્યત્ન શૌર્ય, એકાગ્રતા, ધીરજ, પરિણામલક્ષી અભિગમ, કઠોર તાલીમ અને અસંખ્ય કલાકોની મહેનતના પરિણામે એણે ૧૯મી એશિયન ગેમ્સમાં ડ્રેસાજ ગેમમાં મેડલ મેળવીને ઐતિહાસિક સિદ્ધિ હાંસલ કરેલ. હિંદયનું કહેવું છે કે “ઈકવેસ્ટ્રિયન સ્પોર્ટ્સની દુનિયામાં નેવીગેટ કરવું કોઈ સરળ કાર્ય નથી. મુખ્યત્વે નાણાકીય જરૂરિયાત બાબતે મારા પરિવારના સહયોગ છતાં તે સ્પષ્ટ થઈ ગયું કે ટોચના ચેમ્પિયનશિપ સ્તરે સ્પર્ધા કરવા માટે તે સ્પોર્ટ્સમાં આર્થિક સીમાઓથી પણ વધુ સંસાધનોની જરૂર રહેતી હોય છે. એક દૂરગામી સ્વપ્નને સાકાર કરવાની

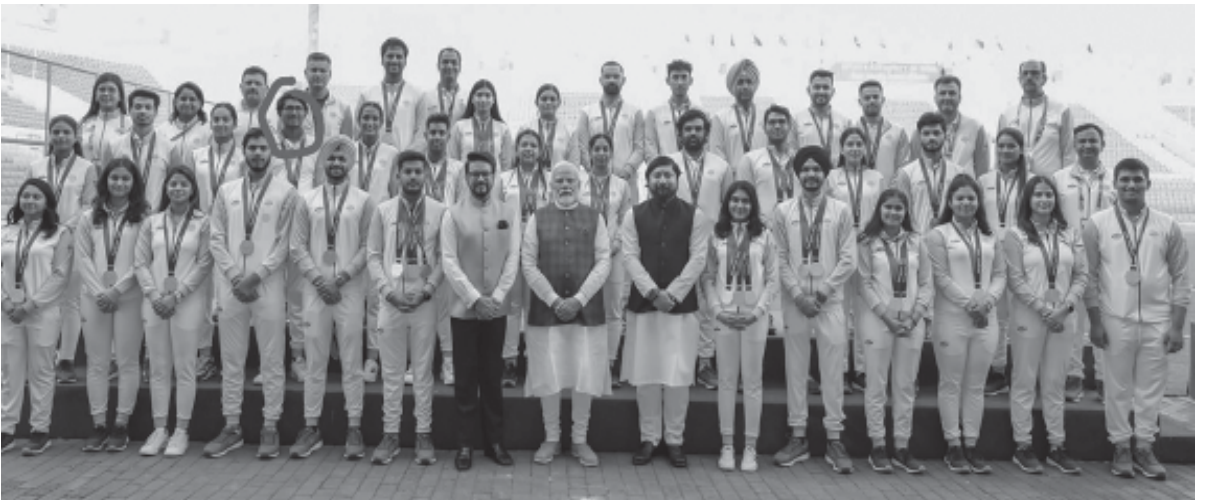
આ પ્રક્રિયાએ મને ભવિષ્યનાં લક્ષ્યોને સિદ્ધ કરવા માટેના નિર્ધારને મજબૂતી બક્ષી.”

હિંદયે મેળવેલ સિદ્ધિઓ

- ★ એશિયન ગેમ્સ ગોલ્ડ મેડલ ૨૦૨૩,
- ★ ભારતીય રેકોર્ડ હોલર ત્રણેય લેવલ પ્રિક્સ સેન્ટ જ્યોર્જ, ઈન્ટરમિડિયેટ-૧ અને ઈન્ટરમિડિયેટ-૧
- ★ ફી સ્ટાઈલ (એશિયન ગેમમાં લેવલ)
- ★ પ્રથમ ભારતીય કે જેણે આંતરરાષ્ટ્રીય સીડીઆઈ ઈન્ટરમિડિયેટ-૧, ૨૦૨૨માં ફી સ્ટાઈલ સ્પર્ધા વિદેશમાં (સ્લોવાકિયા) જીતી.
- ★ સીડીઆઈ હેગન (જર્મની)માં પોડિયમ ફિનિશ
- ★ રાજ્ય અને પ્રાદેશિક સ્પર્ધાઓમાં ૧૦૦થી વધુ મેડલ

આ સિદ્ધિઓ મેળવવા માટે હિંદયે સખત તાલીમ અને અનુભવો મેળવ્યાં.

- રાઈટર એટ પામફો ડ્રેસાજ ફ્રાન્સ - ૨૦૨૩ થી ૨૦૨૪

- ❑ ફેન્ચ ટીમ રાઈટર ક્વોરેન્ટીન અને કેમીલ જુડેટ ચેરેટ પ એફ ઈ આઈ જજ ઈસાબેલ જિડેટ સાથે ઘોડાઓને ટ્રેઈન કરી ઉપલબ્ધ કરી આપવા માટે રાઈડર તરીકે કામ કર્યું.
- ❑ વર્કિંગ સ્ટુડન્ટ વિથ લિયોની બ્રામલ (જર્મની) ૨૦૨૨-૨૩.
- ❑ બે વખત કૅનેડિયન ઑલિમ્પિક રાઈડર લિયોની બ્રામલ સાથે ઘોડાઓને તાલીમ આપવાનો અનુભવ મેળવ્યો.
- ❑ રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરની સ્પર્ધાઓમાં ભાગ લેવા ઘોડેસવારીની તાલીમ આપવાની જવાબદારી વર્ષ ૨૦૧૮ થી ૨૦૨૫.
- ❑ વર્ષ ૨૦૧૮ થી ૨૦૨૫ ભારતમાં આ રમતને વિકસિત કરવા ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા ઉપરાંત મહારાષ્ટ્રમાં ઘણા ઈકવેસ્ટ્રિયન ઈવેન્ટ્સની જ્યુરી અને આયોજન સમિતિનો ભાગ રહ્યો છે.
- ❑ ઑલિમ્પિયન એમિલ ફૌરી (ગ્રેટ બ્રિટન) સાથે તાલીમ વર્ષ ૨૦૧૬ - ૧૭.
- ❑ યુરોપમાં બહુવિધ તાલીમ સિટન્ટ્સ ૨૦૧૧ - ૧૬.
- ❑ એમ્બેસી ઈન્ટરનેશનલ રાઈડિંગ સ્કૂલ બેંગલોરમાં અજય અપ્પાયુ પાસે તાલીમ વર્ષ ૨૦૧૨-૧૬
- ❑ અર્જુન પુરસ્કાર વિજેતા લેફ્ટ. કર્નલ જી. એમ. ખાન સાથે તાલીમ વર્ષ ૨૦૦૮ - ૨૦૧૧.

અન્ય કોઈ પણ રમત કે સ્પર્ધામાં માત્ર પોતાની જ પ્રૉક્ટિસ જરૂરી હોય છે, જ્યારે ઘોડેસવારીની રમતમાં પોતાની પ્રૉક્ટિસ સાથે ઘોડાની તાલીમ પણ ખૂબ જ મહત્વની હોય છે. આ સ્પર્ધામાં સાહસ,

એકાગ્રતા, ચપળતા અને ઘોડા સાથે આત્મિક સંબંધ ખૂબ જ મહત્વના હોય છે. આ રમત ધાર્યા કરતાં વધારે ખર્ચ અને સમય માગી લે છે. એની ટ્રેનિંગ માટેના કોચ બહુ ઓછા અને મોંઘા પણ હોય છે.

દિલ્હીની શૈક્ષણિક કારકિર્દી પણ ખૂબ જ ઉજ્જવળ રહેલ છે. એણે કેજી થી ૮ ધોરણ સુધીનો અભ્યાસ જમનાબાઈ નરસી સ્કૂલ (ગૂજરાતી માધ્યમ)માં કરેલ, કૅનેડિયન ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ બેંગલોર ખાતે (IGCSE) - ૨૦૧૨ થી ૨૦૧૪. માલ્યા અદિતિ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ બેંગલોર (એ ગ્રેડ) - ૨૦૧૬ યુનિવર્સિટી ઑફ લંડનથી બીએસસી બિઝનેસ એન્ડ મેનેજમેન્ટ ૨૦૨૧ કરેલ.

બેરાજા

મો.: ૯૩૨૦૧૦૪૩૬૫

‘હું’ નહીં ‘અમે’... બનીએ

* પરેશ કેસરબેન ગાંગુ શાહ (નિ:શબ્દ) *

મોહિન્દ્ર અમરનાથના બૉલમાં વેસ્ટ ઈન્ડીઝના માઈકલ હોલ્ડિંગને છેલ્લી વિકેટના રૂપમાં એલ.બી.ડબલ્યુ. જાહેર કરાય છે. મોહિન્દ્ર અમરનાથ દોડીને યાદગીરી તરીકે સ્ટમ્પને લઈ પેવેલિયન તરફ દોટ લગાવે છે ત્યારે આખું ચેમ્પિયન ભારતીય ટીમને વધાવવા બાઉન્ડરી કુદાવીને મેદાનમાં ધસી આવે છે. ભારતીય ક્રિકેટ ટીમના Resurgenceની આવી સ્થિતિ પહેલાં ક્યારેય આવી નહોતી.

ભારત પહેલી વાર ૧૯૮૩માં પ્રુડેન્સિયલ વર્લ્ડ કપ જીતે છે. લોર્ડસ મેદાનની બાલ્કનીમાં બ્લ્યુ બ્લેઝરમાં સજ્જ ભારતીય કપ્તાન કપિલદેવ મસમોટી ટ્રૉફીને સ્વીકારે એ ઘટના અભૂતપૂર્વ હતી. ભારતીય જોશ અને ઝનૂનને નવી દિશા મળી. ૧૯૮૩ની વિશ્વવિજેતા ભારતીય ટીમના સભ્યો જુદીજુદી રીતે પબ્લિક પ્લેટફોર્મ પર હજી પણ આવે છે ત્યારે એમની વાતોમાં જબરજસ્ત ટીમ સ્પિરિટ ઝળકે છે. ‘હું નહિ અમે’ તરીક ઘટેલી ઘટનાનું ક્લાસિક ઉદાહરણ એટલે ૧૯૮૩ની જીત, જ્યાં વિશ્વવિજેતા બનવા કોઈ એક કે બે પ્લેયર્સને નહિ, પરંતુ ટીમ વર્કને જશ મળે છે.

કટ ટુ...

હાલ રજૂ થયેલ ધુરંધર (બેઉ પાર્ટ) ફિલ્મની ગણતરી એક કલ્ટ ફિલ્મ તરીકે થાય છે. ધુરંધરની અપ્રતિમ સફળતા પશ્ચાત એ ફિલ્મનું જુદી જુદી રીતે વિશ્લેષણ કરવામાં આવે છે. કોઈક એને

પ્રોપોગેન્ડા ફિલ્મ તરીકે જુએ છે, તો કોઈક સિનેમાના માસ્ટરપીસ તરીકે. અચાનક ધુરંધર સિરીઝના સર્જક આદિત્ય ધર વિશે અનેક વાતો થવા માંડે છે. સામાન્ય રીતે ફિલ્મ સફળ થાય કે ફિલ્મના સર્જક તરત જ સફળતાની દુહાઈ લેતા ઈન્ટરવ્યૂ આપવા માંડે, પણ આદિત્ય ધર ચુપચાપ આગળની ફિલ્મની તૈયારી કરે છે.

આદિત્ય ધરે ધુરંધર (બંને પાર્ટ) ફિલ્મ વિશે કોઈ પણ પ્રકારની માહિતી કે ટિપ્પણીઓ જાહેરમાં નથી મૂકી. કોઈ પીઆરઓશિપનાં ગતકડાં સુધ્યાં નહિ. ફિલ્મનો એકાદ પાર્ટ સફળ થાય એ સમજી શકાય, પણ બીજો પાર્ટ પણ પહેલાથી સવાયો થાય એનો સંપૂર્ણ શ્રેય સર્જકના બળકટપણાને જ જાય છે.

હવે મૂળ મુદ્દા પર આવીએ.

આદિત્ય ધરના ટ્વિટર હેન્ડલને ફોલો કરતાં એણે મૂકેલી પોસ્ટને ધ્યાનથી વાંચું છું તો અચંબિત થવાય છે. સકસેસફૂલ સિનેમા બનાવવાના મૂળમાં આદિત્ય ધરનો અભિગમ સુરેખ રીતે ઊભરીને આવે છે જે સંપૂર્ણ રીતે ટીમ-સ્પિરિટ પર આધારિત છે.

જ્યારે આદિત્ય ધર પોતાની ફિલ્મ ધુરંધર (બંને પાર્ટ) માટે સાઉન્ડ, કોસ્ચ્યુમ, મેકઅપ, મ્યુઝિક, કાસ્ટિંગ, ઓડિટિંગ અને સિનેમેટોગ્રાફી જેવા વિભાગ સાથે સંકળાયેલા અલગ-અલગ

ટેકનિશિયનો/ નિષ્ણાતના યોગદાન વિશે પ્રશંસા કરતાં ટ્વિટ મૂકે છે ત્યારે એવું ચોક્કસ લાગે કે આ માત્ર ઔપચારિક પ્રશંસા નથી, પણ એક સબળ વિચારધારા છે.

આદિત્ય ધરના ટ્વિટર પોસ્ટ્સ વાંચતાં એક ખૂબ સુંદર અને પ્રેરણાદાયક બાબત સમજાય છે અને એ છે તેમનો ટીમ વર્ક પ્રત્યેનો ગાઢ વિશ્વાસ!

સાઉન્ડ માટે બિશ્વસ્વરૂપ અને જસ્ટિન સર હોય કે કોસ્ચુમ માટે સ્મૃતિ, મેક-અપ માટે પ્રીતિ શીલ હોય કે કાસ્ટિંગ ડિરેક્ટર તરીકે મુકેશ છાબડા હોય, મ્યુઝિક માટે શાશ્વત સચદેવ હોય કે એડિટર તરીકે શિવકુમાર પાનિકર કે પછી સિનેમેટોગ્રાફર વિકાસ નોવલખાનુ બ્રિલિયન્સ... આ તમામ ટેકનિશિયન્સ/નિષ્ણાતોએ પોતાની પ્રતિભા દાખવીને આ ફિલ્મને પોતાનું સર્વશ્રેષ્ઠ આપ્યું. એટલે સુધી કે ૨/૪ કલાકની ઊંઘ માંડ કરીને પણ ફિલ્મ મેકિંગ દરમિયાન તરોતાજ રહ્યા.

ફિલ્મ જગતમાં સામાન્ય રીતે ફિલ્મ કલાકારો કે દિગ્દર્શકો પ્રકાશપુંજમાં રહેતા હોય છે, પરંતુ ફિલ્મ મેકિંગમાં અન્ય મહત્વના પાસાંની ટીમ બહુ ઓછી પ્રશંસા મેળવે. આદિત્ય ધર આ Misconceptionને દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરે છે જે એક પરિપક્વ નેતૃત્વની નિશાની છે. ફિલ્મ મેકિંગ એક કલેક્ટિવ એફર્ટ્સનું પરિણામ છે, કોઈ એક વ્યક્તિનું સર્જન નથી. દિગ્દર્શક ભલે કેપ્ટન ઓફ ધ શિપ કહેવાય, પણ જુદાંજુદાં પાસાં સાથે સંકળાયેલા નિષ્ણાતો દિગ્દર્શકના વિઝનને જીવંત બનાવે છે.

આવી જ એક વાત આપણા ચંદ્રયાન મિશનની

ભારતનું ચંદ્રયાન મિશન મુખ્યત્વે ત્રણ ભાગમાં યોજાયું છે, જેમાંથી સૌથી ઐતિહાસિક સફળતા ચંદ્રયાન-૩ને ૨૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૨૩ના રોજ મળી હતી, જ્યારે તે ચંદ્રના દક્ષિણ ધ્રુવ નજીક લેન્ડ થયું હતું. આ પહેલાં વર્ષ ૨૦૦૮ અને ૨૦૧૯મા પણ પ્રયાસ થયો હતો. આ મિશનો દ્વારા ભારતે ચંદ્ર પર પાણીના અણુઓ શોધવા અને દક્ષિણ ધ્રુવ નજીક લેન્ડ કરનાર પ્રથમ દેશ બનવાની સિદ્ધિ મેળવી છે. ચંદ્રયાન વખતે આપણે જોયું કે આ મિશનમાં સેંકડો વૈજ્ઞાનિકો અને કર્મચારીઓ સામેલ હતા. ચંદ્રયાન મિશનની સફળતા વખતે પણ આપણા વડા પ્રધાન સહુ કોઈને અભિનંદન આપતાં કહે છે કે આ આપણી સામૂહિક ચેતના અને સામૂહિક પ્રજ્ઞાનું પરિણામ છે.

એક મોટા મશીનમાં અસંખ્ય નાના નાના પૂર્જાઓ આવેલા હોય છે. એક સમયે આ તમામ પૂર્જાઓ સાથે ચાલે તો જરૂરી ઊર્જા અને શક્તિ નિર્માણ થાય. મશીન ઉત્પાદન માટે લાયક ગણાય. એક ઘડિયાળ પણ અસંખ્ય બારીક પાર્ટ્સનું બનેલું હોય છે. ઈશ્વરે એક એવી વ્યવસ્થાને બનાવી છે જેમાં કોઈ એક તત્ત્વ ક્યારેય આગળ આવી પોતાની બાંગ નથી પોકારતું. પ્રકૃતિનાં તમામ તત્ત્વો સમરસ બની ‘હું નહિ અમે બનીએ’ની છડી પોકારે છે.

આમ જુઓ તો કોર્પોરેટ જગતમાં ટીમ બિલ્ડિંગ વિશે ઘણું બધું શિખડાવવામાં આવે છે પણ વાસ્તવિકતા જુદી હોય છે. Hierarchyના નામે ભેદ પાડવામાં આવતો હોય છે અને સફળતાનો જશ પોતે લઈ જવા હોડ લાગતી

હોય છે. સફળતાનું શ્રેય વહેંચવાથી જ તમે મુઠ્ઠી ઊંચેરા બની શકો અને આવનારા સમયમાં આપના શિરે બમણી સફળતાનો તાજ આવે. આદિત્ય ઘર જેવા સર્જકો જ આવું કરી શકે. આ નેતૃત્વની ઉચ્ચ કક્ષાનું પ્રતીક છે જેમાં 'I' ભુલાઈ 'We' બને છે. જીવનમાં સફળતાના શ્રેયનો વહેંચવાની આદત પાડવી અત્યંત આવશ્યક છે.

સફળ નેતૃત્વનું અન્ય લાક્ષણિક પાસું છે ટીમમાં સતત પ્રેરણાનું આરોપણ કરતા રહેવું અને વિશ્વાસને નિર્માણ કરતા રહેવું. ટીમના સભ્યોની જાહેરમાં પ્રશંસા એમના આત્મવિશ્વાસમાં વધારો કરે છે અને આગામી પ્રોજેક્ટ માટે સવાયા ઉત્સાહ અને કટિબદ્ધતાને તેડી લાવે છે. સફળ નેતૃત્વ તમામ સ્તરે સહુને માન આપે એ જરૂરી છે. નાનામાં નાનો માણસ પણ પોતાની ક્ષમતા પ્રમાણે કામ કરે ત્યારે એની અગત્યતાને ધ્યાનમાં લેવાની પ્રક્રિયા એને કામ માટે વધુ પ્રતિબદ્ધ બનાવે છે.

વ્યક્તિગત જીવનમાં, કુટુંબમાં કે સામાજિક જીવનમાં સકારાત્મક બની ટીમ સ્પિરિટ સાથે કામ કરવું મહત્વપૂર્ણ છે. એ લાંબા ગાળાની સફળતા અખત્યાર કરવા માટે સહુને પ્રોત્સાહિત કરે છે. પરિવારમાં 'હુંપણું' તિરાડ લાવે જે ક્યારેય પૂરી ન શકાય. ઘરની જવાબદારી, સંતાનોના ઉછેર, અર્થ ઉપાર્જન, માતા-પિતાની સેવા ઈત્યાદિ કામો પતિ-પત્ની સહિયારી રીતે કરતા હોય છે. બની શકે કે બેઉમાંથી કોઈ એકના ભાગે ઓછી કે વધુ જવાબદારી આવે, પણ જ્યારે બેઉ હસતાં હસતાં સહજ રીતે 'હું નહિ અમે બનીએ'નો ભાવ પ્રકટ કરે ત્યારે ઘરતી પર સ્વર્ગ રચાય.

આ જ વાત સામાજિક સંસ્થાઓમાં પ્રખર રીતે ઊભરીને આવે છે. ટોપ લિડરશિપ જ્યારે સફળતામાં નાના કાર્યકરોને હિસ્સો નથી બનાવતી તે ઘડીથી એ સંસ્થાઓ સ્ટેટિક બની જાય. સંસ્થાનું અસ્તિત્વ ભલે ટકી રહે, પણ સંસ્થાના વિકાસની ગતિ ઓછી થાય.

આ જગતમાં... વર્તમાનકાળમાં... સફળ થવું, સ્વસ્થ રહેવું બધા ઈચ્છે છે, પણ સફળતા એકલાથી નથી મળતી. સખત પરિશ્રમ પછી પણ સફળતાની ખાતરી નથી મળતી. સફળતા મેળવવા પાછળ એક મજબૂત ટીમ હોય છે. ટીમનો વિશ્વાસ, પ્રેરણા અને જોડાણ સફળતા તેડી લાવે અને સફળ તેમજ યાદગાર કૃતિનું સર્જન કરે...

આ દરેક પ્રસંગમાંથી ખરેખર જોવા જઈએ તો એ સહુ માટે મૂલ્યવાન સંદેશ છે. સફળતા ત્યારે સાચી બને છે, જ્યારે તે 'હું' નહીં, પરંતુ 'અમે' બની જાય.

- મોટા આસંબિયા

મો.: ૯૮૨૦૧ ૪૫૧૪૩

પ્રિય વાચકો,

આપના પ્રતિભાવ, પ્રતિસાદ, પગદંડીને પત્ર માટે ત્રણ માધ્યમ :

૧ વૉટ્સએપ/સંદેશ

(માત્ર પ્રતિભાવ, પ્રતિસાદ, પગદંડીને પત્ર)

CA સંજય ચંદનબેન વિસનજી છેડા

૯૮૯૨૮૧૫૩૬૭

૨ ઈમેલ - pagdandi@kvoss.org

૩ પત્રવ્યવહાર

પગદંડી, શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ

શ્રી ક.વી.ઓ. દેરાવાસી નવી મહાજન વાડી,

ત્રીજે માળે, ૯૯/૧૦૧, કેશવજી નાયક રોડ,

ચિંચબંદર, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૯.

- તંત્રી

વેજ ડિગ્રી : હોટેલ મેનેજમેન્ટમાં અહિંસાનો વિકલ્પ શાકાહારી વિદ્યાર્થીઓ માટે એક નવી દિશા

* રાજેશ નિર્મલાબેન હરિલાલ છેડા *

ભારત જેવા દેશમાં જ્યાં મોટા ભાગના લોકો શાકાહારી છે અથવા શાકાહાર તરફ ઝુકાવ ધરાવે છે ત્યાં હોટેલ મેનેજમેન્ટ જેવી પ્રતિષ્ઠિત ડિગ્રી માટે લાંબા સમય સુધી એક વિસંગતિ રહી છે. આ કોર્સમાં પ્રવેશ લેવા ઈચ્છતા શાકાહારી વિદ્યાર્થીઓને નોન-વેજ ખોરાક બનાવવાનું શીખવું ફરજિયાત હતું. આ કારણે અનેક પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓ પોતાનાં ધર્મ, સંસ્કાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યોને કારણે આ ક્ષેત્રથી દૂર રહેવા મજબૂર હતા.

વિશ્વમાં વિવિધ સમાજ, ધર્મ અને સંસ્કૃતિઓના લોકો વસે છે અને તેમની ખાદ્ય પસંદગીઓમાં વૈવિધ્ય જોવા મળે છે. ભારતના સંદર્ભમાં જોઈએ તો અહીં અનેક સમાજો સંપૂર્ણ શાકાહારી છે, છતાં પણ હોટેલ મેનેજમેન્ટના અભ્યાસક્રમોમાં શાકાહારી વિદ્યાર્થીઓ માટે કોઈ વિકલ્પ ઉપલબ્ધ નહોતો. આ પરિસ્થિતિએ શિક્ષણના અધિકાર અને વ્યક્તિગત માન્યતાઓ વચ્ચે વિસંગતિ ઊભી કરી.

આ વિચાર પુણેના રહેવાસી સીએ ચંદ્રશેખર આર. લુનિયા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમણે મુખ્ય મંત્રી કાર્યાલયને પત્ર લખીને જણાવ્યું હતું કે ઘણા શાકાહારી વિદ્યાર્થીઓને આ અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કરવામાં મુશ્કેલી પડી રહી છે, કારણકે પ્રેક્ટિકલ વર્ગોમાં માંસાહારી ખોરાક રાંધવો ફરજિયાત છે. તેમણે સરકારને ફક્ત શાકાહારી ખોરાક બનાવનારાઓ માટે અલગ ડિગ્રી આપી શકાય કે કેમ તે અંગે વિચારણા કરવા જણાવ્યું હતું.

આ સમસ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને ૨૦૧૨ આસપાસ એક સકારાત્મક અભિયાનની શરૂઆત થઈ. આ અભિયાનનો મૂળ વિચાર વિરોધ કરવાનો નહીં, પરંતુ એક નવો વિકલ્પ ઊભો કરવાનો હતો. સોશિયલ મીડિયા, જાગૃતિ અભિયાન અને સતત પ્રયત્ન દ્વારા આ મુદ્દાને સમાજ અને શાસન બંને સુધી પહોંચાડવામાં આવ્યો. લાખો લોકો સાથે સંવાદ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો, RTI અરજીઓ દ્વારા તંત્રને સક્રિય કરવામાં આવ્યું અને સંસદ સભ્યો, શિક્ષણ મંત્રાલય તથા PMO સુધી આ મુદ્દો પહોંચાડાયો.

માનનીય પ્રધાન મંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજીને લખેલા એમના પત્રના જવાબમાં, પી.એમ.ઓ.એ એમના પ્રયાસની પ્રશંસા કરી છે અને કહ્યું છે કે “ભારતમાં શાકાહારી ડિગ્રી શરૂ કરવાની પહેલ કરવા બદલ કાઉન્સિલ શ્રી લુનિયાનો આભાર માને છે.” તે ફૂડ એન્ડ કાફ્ટ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ (FCI)માં કોર્સ શરૂ કરવા અને વિવિધ માધ્યમો દ્વારા “શાકાહારી ડિગ્રી”ને પ્રોત્સાહન આપવાના પ્રયાસ જેવી અમારી કેટલીક માંગણીઓ સાથે પણ સંમત થયું છે.

આ સતત પ્રયાસના પરિણામરૂપે 2016-17 દરમિયાન "Learning Vegetarian Only" નામે એક મહત્વપૂર્ણ વિકલ્પ શરૂ થયો. શરૂઆતમાં આ વિકલ્પ માત્ર ગાંધીનગર, ભોપાલ અને જયપુરની કેટલીક સંસ્થાઓમાં ઉપલબ્ધ હતો, પરંતુ આજે તે દેશભરના અનેક IHM અને Food Craft

Institutesમાં વિસ્તર્યા છે. હજારો વિદ્યાર્થીઓએ આ વિકલ્પનો લાભ લીધો છે અને આવનાર સમયમાં આ સંખ્યા વધે તેવી શક્યતા છે. આ અભિયાનને PMO દ્વારા પણ માન્યતા મળી અને વિવિધ સ્તરે સમર્થન પ્રાપ્ત થયું. વર્ષોનાં વર્ષો સુધી શ્રી ચંદ્રશેખર લુનિયા ના એકહથ્થુ પ્રયાસોના પછી સફળતા પ્રાપ્ત થઈ છે.

આ સમગ્ર પ્રયાસ માત્ર એક શૈક્ષણિક સુધારો નથી, પરંતુ વિચારધારામાં પરિવર્તન લાવવાનો પ્રયાસ છે. આ અભિયાન દ્વારા એ સ્પષ્ટ સંદેશ મળે છે કે શિક્ષણમાં વિકલ્પ હોવો જોઈએ અને દરેક વ્યક્તિને પોતાની માન્યતાઓ સાથે સમાધાન કર્યા વગર આગળ વધવાની તક મળવી જોઈએ. અહિંસાના સિદ્ધાંતને આધુનિક શિક્ષણ સાથે જોડવાનો આ એક અનોખો પ્રયાસ છે જેમાં આપણા બધાનો સહકાર એક મોટું પરિવર્તન લાવી શકે છે.

આગળના સમયમાં આ પહેલને વધુ વ્યાપક બનાવવા માટે પ્રયત્ન ચાલુ છે. વધુ સંસ્થાઓમાં આ વિકલ્પ શરૂ થાય, હોટેલ ઈન્ડસ્ટ્રીમાં અલગ શાકાહારી રસોડાં અને રેસ્ટોરન્ટની સંભાવનાઓ વધે અને ભારત વૈશ્વિક સ્તરે વેજ ક્યુલિનરી ક્ષેત્રમાં આગેવાન બને તેવો દૃઢ સંકલ્પ વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે. આ સાથે શાકાહારી વિદ્યાર્થીઓ માટે વધુ રોજગાર અને તાલીમની તકો ઊભી થાય તે દિશામાં પણ કાર્ય ચાલી રહ્યું છે.

જૈન સમાજ તરીકે આપણું પણ આમાં મહત્વપૂર્ણ યોગદાન રહી શકે છે. મિત્રો, પરિવાર અને સમાજમાં આ વિકલ્પ વિશે જાગૃતિ લાવવી, હોટેલોમાં શાકાહારી વ્યવસ્થા અંગે સંવાદ કરવો અને યુવાનોને આ ક્ષેત્રમાં આગળ વધવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવા આ નાના પ્રયાસ મોટી અસર પેદા કરી શકે છે.

અંતે આ અભિયાન આપણને એક મહત્વપૂર્ણ પાઠ શીખવે છે - બદલાવ લાવવા માટે માત્ર વિરોધ પૂરતો નથી, પરંતુ યોગ્ય દિશામાં સતત પ્રયત્ન અને સકારાત્મક અભિગમ જરૂરી છે. “વેજ ડિગ્રી” એ માત્ર એક કોર્સ નહીં, પરંતુ એવી દિશા છે જ્યાં શિક્ષણ, મૂલ્યો અને વ્યવસાય - ત્રણેયનું સુંદર સંકલન જોવા મળે છે.

આ વેજ ડિગ્રી અભિયાનને સફળ બનાવવા તમારું અમૂલ્ય યોગદાન આપવા નીચે આપેલી લિંક પર ક્લિક કરો.

www.tinyurl.com/VegDegree

CA Chandrashekhar R. Luniya - Cell : 9822257474 Email : vegdegree@gmail.com

છેલ્લે અમારી આપ સૌને વિનંતી :

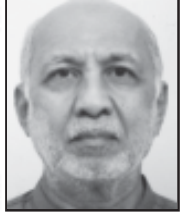
- કૃપા કરીને જ્યારે પણ તમે મિત્રો, સંબંધીઓ અને જૂથો સાથે હોવ ત્યારે IHMમાં “શાકાહારી શીખવાનો વિકલ્પ”ની ઉપલબ્ધતા વિશે ચર્ચા કરો અને જાણ કરો.
- બીજું, જ્યારે તમે હોટેલની મુલાકાત લો છો, ત્યારે રસોડું, ખોરાકનો સંગ્રહ તપાસો અને તેમની સાથે શાકાહારનાં મૂલ્યો અને જરૂરિયાત વિશે ચર્ચા કરો, જે જીવનશૈલી છે.
- ત્રીજું, જ્યાં પણ એક કરતાં વધુ રેસ્ટોરન્ટ હોય, ત્યાં તેમને ઓછામાં ઓછું એક શાકાહારી રેસ્ટોરન્ટ રાખવા કહો જેમાં સમર્પિત શાકાહારી રસોડું હોય, જે શાકાહારી સમુદાય માટે યોગ્ય હોય.

રેસ્ટોરન્ટની મિશ્ર પ્રકૃતિને કારણે આ શાકાહારી સમુદાયના ઘણા લોકો હોટેલોથી દૂર છે, એટલે હોટેલ, રેસ્ટોરન્ટવાળા લોકોને સમજાવો કે શુદ્ધ શાકાહારી રેસ્ટોરન્ટ રાખશો તો તેમનો વ્યવસાય કેવી રીતે વધશે.

મો.: ૯૮૬૯૨ ૧૪૪૮૫

અષ્ટાપદ : એક પવિત્ર તીર્થ અને એક અનોખી શોધયાત્રા

✽ ભરત હેમલતાબેન હંસરાજ શાહ ✽

જૈન ધર્મમાં તીર્થોનું ખૂબ વિશેષ સ્થાન છે. તીર્થ એટલે માત્ર મંદિર કે પર્વત નહીં, પરંતુ એવું પવિત્ર સ્થળ જ્યાંથી આત્માને શાંતિ, પ્રેરણા અને મોક્ષમાર્ગની દિશા મળે. શત્રુંજય, સમ્મેત શિખરજી, ગિરનાર, પાવાપુરી જેવાં તીર્થો આજે આપણે જોઈ શકીએ છીએ, પરંતુ જૈન પરંપરામાં એક એવું મહાતીર્થ છે, જે વિશે બધા જાણે છે, પરંતુ જ્યાં આજે કોઈ જઈ શકતું નથી - એ છે અષ્ટાપદ.

અષ્ટાપદ શું છે ?

જૈન શાસ્ત્રોમાં અષ્ટાપદને પ્રથમ તીર્થકર ભગવાન આદિનાથ (ઋષભદેવ)ની નિર્વાણ ભૂમિ તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યું છે. ભગવાન આદિનાથ ત્યાંથી મોક્ષ પામ્યા - આ કારણે અષ્ટાપદ જૈન ધર્મમાં અત્યંત પવિત્ર ગણાય છે. ગ્રંથોમાં એવું પણ લખ્યું છે કે ચક્રવર્તી ભરતે અષ્ટાપદ પર ચોવીસ તીર્થકરોનાં ભવ્ય મંદિરો બનાવ્યાં હતાં. પરંતુ સમયના વહેતા પ્રવાહમાં એ મંદિર ક્યાં ગયાં? એ પર્વત આજે ક્યાં છે? આ પ્રશ્નો આજે પણ ખુલ્લા છે.

અષ્ટાપદ ક્યાં હશે ?

પરંપરાગત રીતે જૈનોમાં એવી માન્યતા રહી છે કે અષ્ટાપદ આજે માનવની પહોંચ બહાર છે. એટલે ત્યાં જઈ શકાય તેમ નથી. તેથી વર્ષો સુધી કોઈએ તેની ભૂગોળીય ઓળખ શોધવાનો પ્રયાસ કર્યો નહોતો. પરંતુ છેલ્લા કેટલાક

દાયકાઓમાં કેટલાક સંશોધકોને એવું લાગ્યું કે જૈન શાસ્ત્રોમાં વર્ણવાયેલ અષ્ટાપદના લક્ષણો તિબેટમાં આવેલ કૈલાસ પર્વત સાથે ઘણી દૃઢ સુધી મળતાં આવે છે.

કૈલાસ પર્વત વિશે થોડું જાણીએ

કૈલાસ પર્વત તિબેટ પ્રદેશમાં આવેલો એક અતિ ઊંચો, બરફથી ઘેરાયેલો પર્વત છે. હિંદુ ધર્મમાં તેને ભગવાન શિવનું નિવાસસ્થાન માનવામાં આવે છે, બૌદ્ધ ધર્મમાં પણ તેનું વિશેષ મહત્ત્વ છે, અને જૈન ધર્મમાં તેને અષ્ટાપદ સાથે જોડીને જોવામાં આવે છે.

કૈલાસ પર્વતની આસપાસ માનસરોવર જેવા પવિત્ર સરોવર છે. પર્વત અત્યંત દુર્ગમ છે, ત્યાં ચઢવું લગભગ અશક્ય છે - આ બધું જૈન ગ્રંથોમાં વર્ણવાયેલ અષ્ટાપદના સ્વરૂપ સાથે મેળ ખાતું લાગે છે.

લાંછન અને પ્રતીકોની વાત

ભગવાન આદિનાથનું લાંછન 'વૃષભ' (બળદ) છે. કૈલાસ પર્વત પાસે આવેલા એક પર્વતને 'નંદી પર્વત' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. હિંદુ પરંપરામાં નંદી ભગવાન શિવ સાથે જોડાયેલ છે, પરંતુ કેટલાક જૈન સંશોધકો માને છે કે આ પ્રતીક ભગવાન આદિનાથના લાંછન સાથે પણ સંબંધ ધરાવી શકે છે. આ વાત પુરાવા નથી, પરંતુ વિચાર કરવાની દિશા જરૂર આપે છે.

માનવકૃત રચનાઓ કે કુદરતી આકાર?

કૈલાસ પર્વત વિસ્તારમાં કેટલીક શિલારચનાઓ એવી છે, જે દૂરથી મંદિર, ગોખ અથવા શિલ્પ જેવી લાગે છે. કેટલાક લોકો કહે છે કે આ બધું કુદરતી છે - પવન, બરફ અને સમયના કારણે બનેલા આકારો.

પરંતુ કેટલાક સંશોધકોનું કહેવું છે કે આ રચનાઓમાં માનવ હસ્તક્ષેપના સંકેતો હોઈ શકે છે. દુનિયાના ઘણા દેશોમાં પહેલાં જે વસ્તુઓ કુદરતી માનવામાં આવતી હતી, તે પછી માનવકૃત સાબિત થઈ છે. એટલે આ બાબત પર અંતિમ નિર્ણય લેવો હજી વહેલો છે.

વિદ્વાનો અને આચાર્યો શું કહે છે?

ઘણા જૈન આચાર્યો અને વિદ્વાનો એવું માને છે કે અષ્ટાપદનું અસ્તિત્વ શાસ્ત્રોમાં સ્પષ્ટ છે, પરંતુ તેની ચોક્કસ જગ્યા નક્કી કરવી હજી બાકી છે. કેટલાક કૈલાસને અષ્ટાપદ માનવાની સંભાવનાને ખુલ્લી રાખે છે, તો કેટલાક વધુ પુરાવાની જરૂરિયાત બતાવે છે. આ પ્રકારનો સંતુલિત અભિગમ જૈન ધર્મની ઓળખ છે-કોઈ વાતને આંખ બંધ કરીને સ્વીકારવી નહીં અને પૂરેપૂરી રીતે નકારવી પણ નહીં.

શ્રદ્ધા અને સંશોધન - બે અલગ માર્ગ

અહીં એક વાત સમજવી ખૂબ જરૂરી છે. શ્રદ્ધા માટે અષ્ટાપદનું સ્થાન શોધાવું જરૂરી નથી. ભગવાન આદિનાથની નિર્વાણ ભૂમિ તરીકે અષ્ટાપદ પ્રત્યેની શ્રદ્ધા આજે પણ અખંડ છે. સંશોધનનો માર્ગ અલગ છે. સંશોધન પ્રશ્ન પૂછે છે, તુલના કરે છે અને નવા પુરાવા શોધે છે.

આ બંને માર્ગો અલગ હોવા છતાં એકબીજાના વિરોધી નથી.

નિષ્કર્ષ

અષ્ટાપદ માત્ર પર્વત નથી; તે જૈન ધર્મની આધ્યાત્મિક ઊંચાઈનું પ્રતીક છે. કૈલાસ પર્વત અષ્ટાપદ હોઈ શકે - આ એક સંભાવના છે, અંતિમ સત્ય નહીં. ક્યારેક અષ્ટાપદની ચોક્કસ ઓળખ થશે અને કદાચ કદી નહીં, પરંતુ આ શોધયાત્રા આપણને આપણાં ધર્મ, ઇતિહાસ અને વિચારધારાને વધુ ઊંડે સમજવાની તક આપે છે. અંતે અષ્ટાપદ આપણને એ શીખવે છે કે સત્યની શોધયાત્રા પણ એક સાધના છે.

વિઠ્ઠ હાલે ચિયાસર

મો. ૯૮૭૯૯૨૯૨૧૧

શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજનું
બિનધંધાદારી મુખપત્ર

સ્થાપના: ૧૯૪૭

વર્ષ: ૭૯

પગદંડી

અંક: ૨

મે ૨૦૨૬

તંત્રી : અશ્વિન લક્ષ્મીબેન પોપટલાલ માલદે

સંકલન : CA સંજય ચંદનબેન વિસનજી છેડા

મુદ્રક - પ્રકાશક : શ્રી અશ્વિન પી. માલદે

પ્રકાશન સ્થળ: શ્રી ક.વી.ઓ. દે. નવી મહાજન વાડી, ૩જે માળે,
૯૯/૧૦૧, કેશવજી નાયક રોડ, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૯.

ફોન નં: ૨૩૭૧ ૪૬૭૪

pagdandi.kvoss.org. - email: pagdandi@kvoss.org

ટાઈપસેટીંગ: ધીરેન તારાબેન મુરજી ગાલા (કોટડા(રોહા) - ફોર્ટ)

મોબાઈલ: ૯૯૩૩૫૪૧૦૪૦

મુદ્રણ સ્થાન: મેઘાઈટ કલર કાફેટર્સ,

૪૨, આઈડિયલ ઈન્ડ. એસ્ટેટ, સેનાપતિ બાપટ માર્ગ,

લોઅર પરેલ, મુંબઈ-૪૦૦૦૧૩. ફોન: ૨૪૯૨ ૧૯૬૪

-: લવાજમ :-

૧૦ વર્ષ : રૂ. ૧,૦૦૦/- છૂટક નકલ : રૂ. ૧૫/-

ચેક/ડ્રાફ્ટ શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજને નામે લખવા.

મધ્ય પ્રદેશની જાત્રા-યાત્રા

* અરૂણ મઠાબાઈ લાલજી ગાલા *

મધ્ય પ્રદેશના સાતપૂડા, વિંધ્યાચલના ગિરિવરોની વચ્ચે વહેતા રેવાના નિર સાથે પ્રાચીન સ્મારકોની જાત્રા - યાત્રાના સુખદ્ પ્રવાસ આપને જરૂર આકર્ષિત કરશે. મુંબઈથી ગ્વાલિયર ટ્રેન પ્રવાસ કરી સવારના ગ્વાલિયર પહોંચ્યા. ટૂર માટે નક્કી કરેલ મિનિ બસ સ્ટેશને રાહ જોતી તૈયાર હતી.

પ્રથમ દિવસે ગ્વાલિયરમાં મોગલ આક્રમણોને ખાળવા બનાવેલ ગ્વાલિયરના કિલ્લાની સંરચના, અંદરની કલાકૃતિ અને ગુપ્ત માર્ગો નિહાળ્યાં. રાણીસાહેબાઓ માટેના નિવાસ તથા કિલ્લાની ઉપરથી ગ્વાલિયર શહેરનું દૃશ્ય બેમિસાલ લાગ્યું. કિલ્લો નિહાળતાં લગભગ બે કલાક લાગ્યા. ત્યાર બાદ સિંધિયા પરિવારમાંના મહારાજા જયાજીરાવ સિંધિયા દ્વારા નિર્મિત જય વિલાસ પેલેસમાં અવનવી બાંધણી અને સંગ્રહ નિહાળતાં ત્રણ કલાક ઓછા પડે. ત્યાર બાદ વિક્રમ મહેલની મુલાકાત લીધી.

હવે ગ્વાલિયર અને જૈન ધર્મની શાન એવા પ્રાચીન દ્વિગંબર સંપ્રદાયનાં જૈન ચૈત્યમાં પરમાત્માનાં દર્શન કર્યાં. ત્યાંથી આગળ વધ્યા. હજારો વર્ષ પહેલાં પર્વત પર પથ્થરોમાંથી કોતરીને બનાવેલ જિનેશ્વર પરમાત્માની પ્રતિમાઓવાળા ગોપાયલ પર્વત તરફ. પર્વતની ઊંચાઈ જોઈ શરૂઆતમાં નીચે પટથી દર્શન કર્યાં બાદ પર્વત ચઢ્યા મોટા ભાગની પ્રતિમાઓ નુકસાનગ્રસ્ત જોવા મળે છે, જેને નિહાળતાં મન વિચલિત થયું. મોટામાં મોટી કાઉસગ્ગ મુદ્રામાં આદિનાથ દાદાની પ્રતિમા પંચાવન કૂટની કોતરેલ હતી. તદ્દુપરાંત બીજી અનેક નાની-મોટી પ્રતિમાઓ સાથે ચોવીસી ગુફામાં કોતરેલ નિહાળી (આ જગ્યા પુરાત્ત્વ વિભાગના સંરક્ષણ હેઠળ હોવાથી પુનઃ સમારકામ કરી શકાય તેમ નથી.) સાંજ પડી એટલે મુકામ સ્થળે રાત્રી રોકાણ.

ગ્વાલિયર નો કિલ્લો

બીજા દિવસે તેલી મંદિર નિહાળી બટેશ્વર મહાદેવ તરફની સફર. બટેશ્વર મહાદેવ પરિસરમાં એકસોથી વધારે શિવાલય અને વિષ્ણુ મંદિરો છે. મોટા ભાગે ખંડેર અવસ્થામાં છે, જ્યાં મુખ્ય શિવાલયમાં જળ અભિષેક કરી આગળ મિતાવલિ પડાવલિ તરફ પ્રયાણ કર્યું. પ્રથમ મિતાવલિમાં ચોસઠ યોગીની મંદિર કે જ્યાં વિશાળ વર્તુળાકાર નાની ચોસઠ દેરીઓમાં યોગીની અને વચ્ચે મુખ્ય શિવાલય - આખું પરિસર આકર્ષક હતું. કહેવાય છે કે આપણાં સંસદ ભવનની રચનામાં આ મંદિરથી પ્રેરણા લેવાઈ છે. હવે પડાવલિ તરફ આગળ વધ્યા. પડાવલિમાં શિવાલય અને સૂર્યમંદિર નિહાળી છોટા સમ્મેત શિખર જેવા “સોનાગિરી” પહોંચ્યા. સુંદર દિગંબર ધર્મશાળામાં રાત્રી મુકામ.

સવારે વહેલા તૈયાર થઈ સોનાગિરીના પહાડ પર આવેલ સિત્તોતેર દિગંબર સંપ્રદાયનાં જિનાલયોની યાત્રા શરૂ કરી. મુખ્ય દેરીના મૂળ નાયક ચંદ્રભને વિધિ પ્રમાણે જળાભિષેક કરી ધન્યતા અનુભવી (સ્થાનિક પરંપરા મુજબ શ્રાવિકાઓ પ્રતિમાને અડકતી નથી). નીચે ઊતરતા દરેક દેરીઓમાં દર્શન કરતા તળેટીએ પાછા આવ્યા (લગભગ ચારસો જેટલાં પગથિયાં છે). હવે આગળ વિરાંગના ઝાંસીની રાણીના ઝાંસી તરફ રવાના થયા. ઝાંસીનો કિલ્લો, બૈજુ બાવરાની સમાધિ અને પગથિયાંવાળી વાવ જોઈ આગળનો પડાવ “ઓરછા” તરફ કર્યો. બેટવા નદીના કિનારે વસેલ

ઓરછા નાનું, પણ માણવાલાયક સ્થળ છે. શ્રી રામલલ્લાનું મંદિર, શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ, શ્રીકૃષ્ણ મંદિર અને ઓરછાનો કિલ્લો જોયો. બેટવા નદી કિનારે રાજા/મહારાજાની છત્રીઓ (સમાધી સ્થળ) નિહાળી સાંજે કંચન ઘાટ પર વિસામો લઈ બોટિંગનો આનંદ લીધો. રાત્રે ઓરછા ફોર્ટમાં લાઈટ-સાઉન્ડ શો દ્વારા ઓરછાનો ઇતિહાસ નિહાળ્યો.

આજે અમારી સવારી ચંદેરી તરફ વધી. ચંદેરી કિલ્લો નિહાળ્યો. જૌહર કુંડ અને બૈજુબાવરાની સમાધિ તથા કૌશક મહેલ જોયા. ચંદેરી સાડી માટે જાણીતા આ સ્થળે દુકાનોની મુલાકાત લઈ અહીંના કાપડ, વ્યવસાય અને વણકરો વિશે માહિતી મેળવી. ત્યારબાદ “ગોલાકોટ” દિગંબર સિદ્ધક્ષેત્ર તરફ આગળ વધ્યા. ગોલાકોટમાં અતિ પ્રાચીન પ્રતિમાજીને નવનિર્મિત મંદિરમાં સ્થાપિત કરવામાં આવી છે. મોટા પરિસરમાં ધર્મશાળા, ભોજનશાળા અને બાગ બગીચા છે.

ગોલાકોટમાં સાધુ ભગવંતોને સાધના માટે નાની નાની કુટીરો બનાવેલ છે, જે જોવાલાયક છે. ગોલાકોટનું મંદિર સોને મહેલું હોવાનું કહેવાય છે અને ધર્મશાળા, ભોજનશાળા સર્વ એક શ્રાવક

દ્વારા નિર્માણ પામેલ છે. ગોલાકોટથી હવે અમારી સવારી ‘અભિનંદનોદય દિગંબર તીર્થક્ષેત્ર’ લલિતપુર પહોંચી અહીં વિશાળ નવું મંદિર, ચોવીસી ગોઠવણ અને ગુફાઓમાં ધાર્મિક કથાઓ દર્શાવતી રચનાઓ નિહાળી. ધર્મશાળા અને ભોજનશાળાની સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ છે. ત્યાર બાદ “નીલંકઠેશ્વર મહાદેવ” અને “દશાવતાર મંદિર”ની મુલાકાત લીધી. ત્યાર બાદ ખજૂરાહોનાં મંદિરો તરફ આગળ વધ્યા. ખજૂરાહોનાં મંદિરોમાં શિવલિંગની સ્થાપના અને બહારની અદ્ભુત કલાકૃતિઓ, ઊંચાં શિખરો અને પથ્થરમાં કોતરેલ શિલ્પો નિહાળ્યાં. કહેવાય છે કે અહીંના શિલ્પો અદ્વિતીય કળાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. મંદિરો સિમેન્ટ-ચૂના વગર ઈન્ટરલોકિંગ પદ્ધતિથી બનેલા છે અને આજે પણ અકબંધ છે.

ત્યારબાદ “પન્ના” જતા વચ્ચે પાંડવ ગુફાઓ નિહાળી. અહીં પહાડની કોતરોમાંથી વર્ષભર પાણી વહે છે. સ્થાનિક માહિતી મુજબ આ પાણીમાં કેટલાક ગુણધર્મ હોય છે અને પર્યટકો અહીં સ્નાન માટે આવે છે. ત્યાર બાદ પન્ના શહેરમાં આવેલ જૈન મંદિરનાં દર્શન કરી પન્ના ટાઈગર સફારી માટે ગયા. બપોરના સત્રમાં જંગલ ખાતાની જીપમાં ફર્યા, પરંતુ વાઘ દર્શન ન થયાં. ત્યારબાદ લાંબી મુસાફરી બાદ જબલપુર પહોંચી કચ્છી સમાજ સંચાલિત અતિથિગૃહમાં રાત્રી રોકાણ કર્યું.

સવારે વહેલા તૈયાર થઈ “ભેડાઘાટ” ખાતે ધૂંઆધાર ઝરણું નિહાળ્યું અને ત્યાર બાદ “પંચમઢી હિલ સ્ટેશન” તરફ પ્રયાણ કર્યું. લાંબી મુસાફરી બાદ સાંજે પહોંચ્યા. અંતિમ દિવસે પંચમઢીમાં પાર્વતી ગુફા, કાલાદેવ મહાદેવ અને જટાશંકર મહાદેવની ગુફાઓ નિહાળી. જટાશંકર ગુફામાં પ્રવેશ માટે સંકૃચિત માર્ગમાંથી જવું પડે છે, જ્યાં એક સમયે થોડા લોકો જ જઈ શકે છે. ત્યાર બાદ ઊંડી ખીણો અને ઝરણાં નિહાળી સફર પૂર્ણ કરી.

અંતે, ઉપરોક્ત પ્રવાસમાં દિગંબર સંપ્રદાયની કેટલીક પરંપરાઓ વિશે જાણવા મળ્યું. ધર્મશાળાની સફાઈ અને સગવડ અંગેનો અનુભવ સારો રહ્યો. સમગ્ર પ્રવાસનું આયોજન સંતુલિત લાગ્યું. અંતે પિપરિયા રેલવે સ્ટેશન પરથી ગરીબરથ ટ્રેનમાં મુંબઈ પરત ફર્યા.

કાડાંગરા - મો. : ૯૩૨૦૧ ૦૨૬૯૯

પગદંડીના આ અંક મેં ૨૦૨૬ના મુખપૃષ્ઠ પર તેલી મંદિર ચિત્ર આલેખાયું છે. તેલી મંદિર ૮મી-૯મી સદીનું એક ઐતિહાસિક મંદિર છે, જે શિવ, વિષ્ણુ અને માતૃકાઓને સમર્પિત છે. જે ભારતના મધ્યપ્રદેશમાં ગ્વાલિયર કિલ્લાની અંદર સ્થિત છે અને તે તેના અનોખા ૧૦૦ ફૂટ ઊંચા ટાવર માટે પ્રખ્યાત છે, જે નાગર-શૈલીના શિખરને દ્રવિડ શૈલીની છત સાથે જોડે છે.

મનુષ્યનું SWOT વિશ્લેષણ

* રાજેશ જવેરબેન નરશી સાવલા *

પ્રારંભ: સૌથી મોટો પ્રશ્ન - હું કોણ છું ?

મનુષ્ય કુદરતનું પૃથ્વી ઉપરનું સર્વશ્રેષ્ઠ સર્જન છે. વિચારશક્તિ અને નિર્ણાયકશક્તિ તેની સૌથી મોટી શક્તિ છે અને એ જ તેને સતત આગળ વધવાની પ્રેરણા આપે છે, છતાં પણ આ સતત પ્રગતિની દોડમાં એક મૂળભૂત પ્રશ્ન ઘણી વાર અવગણાઈ જાય છે - “હું ખરેખર કોણ છું? મારી અંદર શું શક્તિ છે અને શું નબળાઈ છે?”

આ પ્રશ્નનો સચોટ જવાબ શોધ્યા વગર લેવાયેલા નિર્ણયો ઘણી વખત અધૂરા રહે છે. મોટા ભાગે આપણે લાગણીઓના પ્રવાહમાં આવીને નિર્ણય લઈએ છીએ, જ્યારે તર્ક અને આત્મવિશ્લેષણથી લેવાયેલા નિર્ણયો વધુ સ્થિર અને લાંબા ગાળે લાભદાયક સાબિત થાય છે.

સમસ્યા : મનુષ્ય પોતાનું વિશ્લેષણ કેમ નથી કરતો ?
મોટા ભાગના લોકો પોતાની જાત વિશે ગંભીરતાથી વિચારતા નથી. એક તો માનવનો અહંકાર તેને પોતાની નબળાઈઓ સ્વીકારવામાં અટકાવે છે અને બીજું એ કે પોતાની ખામીઓ સામે ઊભા રહેવું દરેક માટે સરળ નથી. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ પોતાની જાત વિશે લખવા બેસે છે, ત્યારે થોડા મુદ્દા બાદ જ કલમ અટકી જાય છે, કારણકે પોતાની નબળાઈઓને શબ્દોમાં વ્યક્ત કરવી મુશ્કેલ બની જાય છે.

આ સાથે, આપણે ઘણી વાર જીવનના મહત્વપૂર્ણ

નિર્ણયો લાગણીઓના આધારે લઈએ છીએ, જેમાં તર્ક અને આત્મવિશ્લેષણનો અભાવ રહે છે. પરિણામે આપણે પોતાની સાચી ક્ષમતાઓને ઓળખી શકતા નથી અને વિકાસની યોગ્ય દિશા પણ નક્કી કરી શકતા નથી.

SWOT શું છે ?

SWOT - એ પોતાની જાતનું ચાર દિશામાં વિશ્લેષણ કરવાની એક સરળ, પરંતુ અસરકારક પદ્ધતિ છે. તેમાં પોતાની શક્તિઓ, નબળાઈઓ, તકો અને જોખમોને સમજીને એક સ્પષ્ટ ચિત્ર ઊભું કરવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયા માત્ર વિચાર કરવાની નથી, પરંતુ પોતાની જાતને નિષ્પક્ષ રીતે ઓળખવાની છે.

મનુષ્ય સંપૂર્ણ નથી, પરંતુ તે પોતાને ઓળખીને પોતાની ક્ષમતાઓને વિકસિત કરી શકે છે. SWOT એ જ દિશામાં આગળ વધવાનો માર્ગ દર્શાવે છે જ્યાં વ્યક્તિ પોતાની શક્તિઓને સાચવી શકે અને નબળાઈઓને સુધારી શકે.

SWOT ન કરવાનું નુકસાન

જો કોઈ માનવી પોતાની જાતનું વિશ્લેષણ નથી કરતો, તો તે ઘણી વાર પોતાની શક્તિઓનો પૂરતો ઉપયોગ કરી શકતો નથી. તે પોતાની અંદર રહેલી ક્ષમતાઓને ઓળખ્યા વગર જ જીવન જીવતો રહે છે, જેના કારણે તેની પ્રગતિ મર્યાદિત બની જાય છે.

આ સાથે પોતાની નબળાઈઓને ઓળખવામાં નિષ્ફળ રહેવાના કારણો, એ જ ભૂલો વારંવાર થાય છે. માનવી પાસે તકો હોવા છતાં તે તેનો લાભ લઈ શકતો નથી, કારણકે તેને પોતાની તૈયારી અને ક્ષમતા વિશે સ્પષ્ટતા નથી. અંતે તે પોતાની સંભાવનાઓ કરતાં ઘણું ઓછું જીવન જીવે છે.

SWOT કરવાના ફાયદા

જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ ઈમાનદારીપૂર્વક પોતાનું SWOT કરે છે, ત્યારે તેને પોતાના જીવનનું સ્પષ્ટ દિશા દર્શન મળે છે. પોતાની શક્તિઓને ઓળખવાથી આત્મવિશ્વાસ વધે છે અને તે પોતાની ક્ષમતાનો યોગ્ય ઉપયોગ કરી શકે છે.

નબળાઈઓને સ્વીકારવાથી તેને સુધારવાનો માર્ગ ખુલ્લો પડે છે, જ્યારે બહારની તકોને ઓળખવાથી જીવનમાં નવી દિશા મળે છે. આ સાથે સંભાવિત જોખમોને ઓળખવાથી વ્યક્તિ પહેલાંથી સજાગ બની શકે છે અને યોગ્ય નિર્ણયો લઈ શકે છે.

કેવી રીતે કરવું SWOT વિશ્લેષણ?

SWOT વિશ્લેષણ કરવા માટે સૌથી પ્રથમ જરૂરી છે પોતાની જાત સામે ઈમાનદારી. વ્યક્તિએ શાંતિથી સમય કાઢીને પોતાનાં ગુણો, આવડતો અને શક્તિઓને લખવા જોઈએ. આ પ્રક્રિયા વ્યક્તિને પોતાની અંદર રહેલી સંભાવનાઓ વિશે જાગૃત બનાવે છે.

તે જ રીતે, પોતાની નબળાઈઓને સ્વીકારીને લખવી એ સૌથી મુશ્કેલ, પરંતુ સૌથી મહત્વપૂર્ણ ભાગ છે. સાથે સાથે બહારની દુનિયામાં રહેલી તકો અને સંભવિત જોખમોને ઓળખીને લખવાથી વ્યક્તિને પોતાના વિકાસ માટે એક સ્પષ્ટ માર્ગ મળે છે. આ સમગ્ર પ્રક્રિયા વિચાર કરતાં લખાણમાં કરવી વધુ અસરકારક સાબિત થાય છે.

કોર્પોરેટ જગતથી શીખવાનો પાઠ

આજે કોર્પોરેટ જગતમાં લગભગ દરેક કંપની SWOT વિશ્લેષણ કરે છે. તે પોતાના વ્યવસાયને કેવી રીતે આગળ વધારવો, ક્યાં જોખમો છે અને કેવી રીતે તકોનો લાભ લેવો - તે બધું SWOT દ્વારા નક્કી કરે છે. જો એક કંપની પોતાના વિકાસ માટે આટલો ગંભીરતાથી વિચાર કરે છે, તો વ્યક્તિએ પોતાના જીવન માટે આ પ્રક્રિયા અપનાવવી વધુ જરૂરી બને છે. વ્યક્તિનું જીવન પણ એક પ્રકારનું “વ્યક્તિગત પ્રોજેક્ટ” જ છે, જેને યોગ્ય દિશા આપવી આવશ્યક છે.

SWOTના નકારાત્મક પાસા

SWOT એક શક્તિશાળી સાધન છે, પરંતુ તેનો ઉપયોગ સંતુલન સાથે કરવો જરૂરી છે. જો વ્યક્તિ પોતાની નબળાઈઓ પર અતિશય ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે, તો તેનો આત્મવિશ્વાસ ઘટી શકે છે.

તે જ રીતે, વધુ વિશ્લેષણ કરવાની ટેવ નિર્ણય લેવામાં વિલંબ પેદા કરી શકે છે. ખોટી રીતે પોતાની જાતનું મૂલ્યાંકન કરવાથી વ્યક્તિ ખોટી દિશામાં પ્રયત્ન કરી શકે છે. તેથી SWOT કરતી વખતે સકારાત્મક અને વાસ્તવિક અભિગમ રાખવો જરૂરી છે.

સમાપન: આત્મજ્ઞાનથી આત્મવિકાસ

મનુષ્ય સંપૂર્ણ નથી, પરંતુ તે પોતાને ઓળખીને સતત સુધારો કરી શકે છે. SWOT એક પદ્ધતિ નથી, પરંતુ આત્મજ્ઞાન તરફનો માર્ગ છે. આજના સમયમાં, જ્યાં સ્પર્ધા વધી રહી છે અને તક પણ અસીમ છે, ત્યાં પોતાને સમજવું અને યોગ્ય દિશામાં આગળ વધવું અત્યંત જરૂરી છે. જે વ્યક્તિ પોતાની જાતને ઓળખે છે, તે પોતાની સફળતાની શરૂઆત કરી દે છે.

મો. : ૯૭૬૯૦ ૦૮૮૧૯

“કેમ છો?” “મજામાં છીએ”

* જયંત ગોમીબેન ગણશી જગાણી *

સાત એપ્રિલ વિશ્વમાં “આરોગ્ય દિન” તરીકે ઊજવાય છે. સામાન્ય લોકોમાં આરોગ્ય તરફ ધ્યાન આપવાની જાગૃતિ આવે એ માટે આ દિવસ ઊજવાય છે. આરોગ્ય એટલે ફક્ત શારીરિક આરોગ્ય નહીં. પણ માનસિક આરોગ્ય પણ એટલું જ મહત્વનું છે. માનસિક આરોગ્ય તરફ પણ ગંભીરતાથી જોવું જોઈએ.

આપણે સહજ રીતે કોઈ વ્યક્તિને મળીએ તો આપણો પહેલો પ્રશ્ન એ હોય છે કે “કેમ છો?” ઉત્તર મળે છે “મજામાં છીએ.” બીજો પ્રશ્ન હોય “આપની પ્રવૃત્તિ વ્યવસ્થિત ચાલે છે ને?” સામાન્ય રીતે જવાબ મળે છે કે, હા, “બધું બરાબર ચાલે છે.”

ખરેખર આ બંને જવાબો કેટલા પ્રમાણમાં સાચા હોય છે? એક સર્વેક્ષણ મુજબ ૧૫ થી ૨૦ ટકા વ્યક્તિઓનો જવાબ ખોટો હોય છે. એટલે કે આશરે ૧૫ ટકા લોકો શારીરિક કે માનસિક વ્યાધિથી પીડાતા હોય છે. તો એનો અર્થ એ થયો કે એ લોકો સાચું બોલતા નથી. આ ખોટા જવાબની પાછળ, ન બોલાયેલ શબ્દોની પાછળ સામેની વ્યક્તિની ભાવના અને અંતર-મનમાં દબાયેલ દર્દ, છુપાયેલ વ્યથા હોય છે. આ દેખાતી શાંતતામાં રહેલ એમની નિરાશાને જાણીને, સાંભળીને સંવેદનશીલતા દ્વારા એમની મનોસ્થિતિમાં ડોકિયું કરીને સાંત્વન આપી એમને સહાયભૂત થવું એ આપણી ફરજ છે.

આપણા કુટુંબની કે પરિચિત વ્યક્તિઓ બાબત આપણે એમની શારીરિક અને માનસિક અવસ્થા વિષે મહુદ અંશે જાણતા હોઈએ છીએ. એ વ્યક્તિ જો કહેતી હોય કે તે “મજામાં છીએ.” “બધું બરાબર ચાલે છે”, એ કેટલું સાચું, કેટલું ખોટું એનો નિર્ણય આપણે લઈ શકીએ છીએ. જો એ વ્યક્તિ ખોટું બોલતી હોય તો એને પોતાની પાસે બેસાડી શાંતિથી એની વ્યથા જાણવી જોઈએ. એની વાતોનું વિશ્લેષણ કરી એમને યોગ્ય માર્ગદર્શન આપી એ રોગના નિષ્ણાત ડૉક્ટરની સલાહ લેવા પ્રેરિત કરવું જોઈએ.

શારીરિક અને માનસિક રોગો થવાનાં કારણો :-
વર્તમાન સમયમાં વેગવાન, સ્પર્ધાત્મક જીવનશૈલીમાં બધાને ઈચ્છા હોય કે ન હોય, શક્તિ હોય કે ન હોય બધા સાથે દોડવું પડે છે. ઘર, કૅરિયર કુટુંબની વ્યક્તિઓની જવાબદારી નિભાવવી, કૌટુંબિક વ્યવહાર, કૌટુંબિક સંબંધો જાળવવા સાથે પોતાની સ્વપ્નપૂર્તિ માટે, સ્પર્ધામાં ટકી રહેવા સંઘર્ષ કરવો પડે છે. પોતાની મર્યાદા જાણવા છતાં બધા સાથે ટકી રહેવું પડે છે.

પોતાનો વ્યવસાય હોય કે નોકરિયાત વર્ગ હોય, દરેકે પોતાની ફરજ નિભાવવી પડે છે. શક્તિની ઉપરવટ થઈને પણ કામમાં રચ્યાપચ્યા રહેવું પડે છે. એમ કરતાં પોતાના આરોગ્ય બાબત દુર્લક્ષ થઈ જાય છે, પરિણામે બહુ મોટી કિંમત

ચૂકવવી પડે છે. એ વ્યક્તિને ખબર પડે એ પહેલાં દબાયેલ રોગ ગંભીર સ્વરૂપ ધારણ કરી લે છે, નહૂટકે થોડા સમય માટે બધી પ્રવૃત્તિઓ બંધ કરવી પડે છે. રોગથી પીડિત શરીરને ફરજિયાત આરામ આપવો પડે છે. ક્યારેક તો એ રોગ કાયમી થઈ જાય છે.

સ્ત્રીઓ ગૃહિણી કે નોકરિયાતની આવા સમયે પરિસ્થિતિ વધુ વિકટ થઈ જાય છે. શારીરિક કે માનસિક રોગથી પીડાતી હોવા છતાં ઘરની, બાળકોની જવાબદારીથી મુક્ત થઈ શક્તી નથી. ત્યારે આરામના અભાવે રોગ ગંભીર સ્વરૂપ લઈ લે છે. સાથે માનસિક તણાવ પણ વધતો જાય છે. છેવટે ડિપ્રેશન રોગમાં સરી પડે છે. આપણી પુરુષ-પ્રધાન સંસ્કૃતિમાં સ્ત્રીઓની બીમારી તરફ ક્યારેક દુર્લક્ષ પણ થઈ જાય.

પુરુષોની બાબતમાં તેઓ નાની-નાની ફરિયાદો કરવામાં નાનપ અનુભવે છે. એમ કરતાં ઉત્પન્ન થયેલ રોગ ગંભીર સ્વરૂપ ધારણ કરે છે. કોઈ રોગ એકલો આવતો નથી. એની સાથે બીજાં લક્ષણો પણ દેખાય છે, જેવા કે ઊંઘ ન આવવી, કામમાં પૂરેપૂરું ધ્યાન ન આપી શકવું, અભાવમાં ચીડચીડયાપણું આવવું, શરીરમાં ક્યાંક ને ક્યાંક દુખાવો અનુભવવું વગેરે.

આ સાથે સતત તણાવમાં રહેવાથી હાઈ બલ્ડ પ્રેસર, હાઈ કોલેસ્ટ્રોલ જેવાં લક્ષણો પણ થવાની શક્યતા ઊભી થાય છે. જેની અસર કાર્યક્ષમતા પર થાય છે. પરિણામે આર્થિક પ્રશ્નો ઊભા થાય છે.

ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિ ઊભી ન થાય એ માટે સ્ત્રી-પુરુષો બંનેએ પોતાની શક્તિ ઉપરાંત

કામો ન કરવા. બીજા સાથે પોતાની સરખામણી ન કરવી, સ્પર્ધામાં ન ઊતરવું. શારીરિક કે માનસિક તકલીફ શરૂ થાય કે તરત એના નિષ્ણાત ડૉક્ટરની સલાહ લેવી, ઘરની વ્યક્તિઓ સાથે એની ચર્ચા કરવી, જીવનશૈલીમાં આવશ્યક ફેરફાર કરવા.

પોતાના માટે દિવસમાં થોડકસ સમય ફાળવવો, જેમાં પોતાના શોખ કોઈ હોય તો તે પૂરા કરવા પ્રયત્ન કરવા. વાંચન, સંગીત શ્રવણ, ટી.વી.માં આવતા હાસ્યના કાર્યક્રમો જોવા, પોતાને અનુકૂળ આવે એવા વ્યાયામ, યોગ ક્રિયાઓ, હસ્તમુદ્રા વગેરે કરવા, રહેઠાણની આજુબાજુ બાગ-બગીચા હોય તો સવારના ત્યાં ફરવા જવું.

હું બધું કરી શકું એવો ખોટો અહંકાર ન કેળવવો. જે કામ આપણા ગજા ઉપરાંતનું હોય, એવા કામ માટે 'ના' પાડતા શીખવું ખાસ કરીને સ્ત્રીઓએ બીજી વ્યક્તિની સહાય લેવામાં નાનમ ન અનુભવવી.

આશા છે કે આ લેખના વાચકને કોઈ નાની-મોટી શારીરિક કે માનસિક ફરિયાદો હોય તે દુર્લક્ષ ન કરતાં ઘરની વ્યક્તિઓ સાથે એની ચર્ચા કરી એના નિષ્ણાત ડૉક્ટરની સમયસર સલાહ લેવી, આવશ્યક જીવનશૈલીમાં ફેરફાર કરવા.

ॐ સર્વે ભવન્તુ સુખિનઃ
સર્વે સન્તુ નિરામયાઃ
સર્વે ભદ્રાણી પश्यन्तુ,
મા કશ્ચિદુઃખભાગ્ભવેતે!

માપર (હાલ-સોલાપુર)
મો.: ૮૧૪૯૨૦૦૯૫૦

યુવાનો માત્ર દર્શક છે ?

* નયન પ્રજ્ઞાબેન હરેશ નિસર *

યુવાનો માત્ર દર્શક છે ?

Mission 2047 નો સવાલ

સમાજની મંચ પર હાજરી છે, પરંતુ અવાજ ક્યાં છે ?

સમાજના મંચ પર આજે એક રસપ્રદ દૃશ્ય જોવા મળે છે. યુવાનો મોટી સંખ્યામાં હાજર છે - કાર્યક્રમોમાં, મંચની આજુબાજુ, વ્યવસ્થામાં... પરંતુ જ્યારે નિર્ણય લેવાય છે, ત્યારે એ જ યુવાનો ક્યાંક ગાયબ થઈ જાય છે. પ્રશ્ન સીધો છે - શું આપણે યુવાનોને આગળ લાવી રહ્યા છીએ. કે ફક્ત “હાજરી” માટે બોલાવી રહ્યા છીએ ?

યુવાનો વિશે આપણે ઘણી મોટી મોટી વાતો કરીએ છીએ - “આજનો યુવાન આવતી કાલનો નેતા છે”, “યુવાનોમાં અદ્યમ્ય શક્તિ છે.” પરંતુ શું આ વાક્યો માત્ર ભાષણો સુધી મર્યાદિત રહી ગયાં છે? હકીકત એ છે કે અનેક સંસ્થાઓમાં યુવાનોને મંચ તો મળે છે, પણ મુખ્ય ભૂમિકા નથી મળતી. જવાબદારી વગરની હાજરી - એ જોડાણ નથી, એ માત્ર ઉપસ્થિતિ છે.

ઘણા યુવાનો શરૂઆતમાં ઉત્સાહથી જોડાય છે. બે-ત્રણ કાર્યક્રમોમાં કામ કરે છે, દોડધામ કરે છે, સમય આપે છે... અને પછી ધીમે ધીમે દૂર થઈ જાય છે. કેમ? કારણ સરળ છે - તેમને લાગતું નથી કે આ “મારો” સમાજ છે. જ્યારે નિર્ણય લેવાય છે ત્યારે તેમની વાત સાંભળવામાં આવતી નથી. જ્યારે કામ થાય છે ત્યારે તેમની મહેનતને ઓળખ મળતી નથી અને જ્યારે વિચારો આવે છે

ત્યારે તેમને “પછી જોઈશું” કહીને અટકાવી દેવામાં આવે છે.

આમાં એક વધુ હકીકત છે - આપણું માળખું હજુ પણ જૂની ગતિએ ચાલે છે. મિટિંગ્સ લાંબી, સમય અસ્પષ્ટ અને ઘણી વખત ઓફિસના / કામકાજના કલાકોમાં યોજાય છે. યુવાનો, ખાસ કરીને કરિયર ઓરીએન્ટેડ યુવાનો આ ગતિ સાથે ચાલી શકતા નથી. તેઓ ઝડપથી વિચારે છે, ઝડપથી કામ કરવા માંગે છે, પરંતુ સંસ્થા તેમની ગતિ સાથે નથી ચાલતી.

પણ કદાચ સૌથી મોટો પ્રશ્ન - માલિકીનો અભાવ. જ્યારે યુવાનને માત્ર “મદદ કર” કહેવામાં આવે છે, ત્યારે તે મદદ કરે છે. પરંતુ જ્યારે તેને કહેવામાં આવે - “આ કાર્ય તારી જવાબદારી છે”, ત્યારે તે કાર્યમાં પોતાનું દૃઢ મૂકે છે. ફરક માત્ર શબ્દોમાં નથી, અભિગમમાં છે. ભાગીદારી અને માલિકી - આ બે વચ્ચેનું અંતર જ આખી સમસ્યાનું મૂળ છે.

અહીં એક સરળ સત્ય છે - યુવાનોને માર્ગદર્શન જોઈએ, નિયંત્રણ નહીં. તેમને અવકાશ જોઈએ, મંજૂરી નહીં. જ્યારે અનુભવી સભ્યો અને યુવાનો વચ્ચે સાચો સંવાદ થાય છે, ત્યારે અનુભવ અને ઊર્જાનો સુંદર સંગમ સર્જાય છે, પરંતુ જો સંવાદના બદલે ફક્ત સૂચનો જ આપવામાં આવે, તો આ સંગમ ક્યારેય શક્ય નથી.

યુવાનોને જોડવા માટે મોટી યોજનાઓ જરૂરી નથી. ઘણી વખત નાની બાબતો મોટો ફેરફાર લાવે છે. સમયસર એમની પ્રશંસા, જાહેરમાં એક સ્વીકાર અથવા એક વિચારને અમલમાં મૂકવાની તક - આ

બધું યુવાન માટે મોટી પ્રેરણા બની શકે છે. જ્યાં પ્રયત્નોને માન મળે છે, ત્યાં જોડાણ પોતે જ વધે છે.

આજના સમયમાં ટેકનોલોજી યુવાનોની ભાષા છે. જો સંસ્થા હજુ પણ જૂની પદ્ધતિઓમાં અટવાયેલી રહે, તો યુવાની દૂર જ રહેશે, પરંતુ જ્યાં સંસ્થા ટેકનોલોજી અપનાવે છે. ત્યાં યુવાનો પોતે આગળ આવીને જવાબદારી લે છે. પ્રશ્ન ટેકનોલોજીનો નથી, વિચારધારાનો છે.

અને અંતે, આપણે આપણી જાતને એક સવાલ પૂછવો પડશે - શું આપણે યુવાનોને સાચે આગળ લાવવા તૈયાર છીએ? કે પછી ફક્ત તેમને “આવજો” કહીને મંચની નીચે જ રાખવા માંગીએ છીએ?

Mission 2047 માત્ર **Slogans**થી પૂર્ણ થવાનો નથી, તે માટે **Mindset** બદલવો પડશે, યુવાનોને સ્ટેજની નીચે રાખીને તમે ભવિષ્ય બનાવી

શક્તિ નથી. તેમને આગળ લાવવા પડશે - નિર્ણયમાં, નેતૃત્વમાં અને જવાબદારીમાં.

નહીં તો ૨૦૪૭ આવે ત્યારે પણ અમે એ જ પ્રશ્ન પૂછતા રહીશું - “યુવાનો ક્યાં છે?” જવાબ સરળ રહેશે - તેઓ ત્યાં નથી, જ્યાં તેમને હોવું જોઈએ હતું, કારણકે તેમને ત્યાં પહોંચવા દીધા જ નહોતા. હવે પસંદગી આપણી છે - યુવાનોને દર્શક રાખવાના કે નિર્ણયકર્તા બનાવવાના, કારણ કે એક વાત સ્પષ્ટ છે -

યુવાનો ભવિષ્ય નથી... તેઓ આજ છે અને આજને અવગણાશો તો આવતી કાલ ખાલી જ રહેશે. **Mission 2047** માત્ર એક દ્રષ્ટિ નથી - તે એક જવાબદારી છે અને આ જવાબદારી ત્યારે જ પૂર્ણ થશે, જ્યારે યુવાનોને દર્શક નહીં, પરંતુ નિર્ણયકર્તા તરીકે સ્વીકારવામાં આવશે.

મુલચંદ લાલજી એન્ડ કું.

MULCHAND LALJI & CO.

Importers & Wholesale Dealers in:

**One Side Coated Paper, Wet Strength Paper, Metallized Paper,
Glassine Paper, CCK Paper**

Admn. Office : 229/231, Perin Nariman (Bazar Gate) Street, 1st Flr., Fort, Mumbai-400 001.

Phone: (+91-22) 2261 7273 • 2261 7878 • 2261 7299 • **Fax:** 2261 1207

Email: info@mulchandlalji.co • **Mobile:** +91 98201 27299

Shop & Reg. Office : 202/203, Bora Bazar Street, Near Jain Temple, Fort, Mumbai-400 001.

પગદંડીને પત્ર

આ વિભાગમાં છપાયેલ પત્રો સાથે તંત્રીઓ સહમત છે એમ માનવું નહીં - તંત્રીઓ

પ્રાર્થના રાખેલ નથી !

શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષામાં 'પ્રાર્થના' શબ્દનો અર્થ થાય વિનંતી કે અરજ! જેમાં કાંઈક માગણી કરવામાં આવતી હોય! પ્રભુના ગુણગાન ગાવા માટે પ્રાર્થના કરી સુખની માગણી કરાતી હોય છે! કોઈ સગાં સંબંધી, મિત્ર વગેરેને આમંત્રિત કરી એમની હાજરી માટે પ્રાર્થના કરાતી હોય છે! આપણી ભૂલ થાય તો માફી માટે પ્રાર્થના કરાય છે.

આજના સમયમાં સ્વજનના મૃત્યુ બાદ કુટુંબીઓ 'પ્રાર્થના' શબ્દ એ દિવંગત આત્મા માટે 'શોકસભા' રાખવા કે ન રાખવા માટે પત્રિકામાં લખાવતા હોય છે!! જગતમાં મૃત્યુ દરેક વ્યક્તિ માટે નિશ્ચિત છે એ સત્ય જાણતા હોવા છતાં, મોહમાયાના બંધનને લીધે, સ્વજનની ચીરવિદાયથી હૃદય વ્યથિત થાય છે ત્યારે અન્ય કુટુંબીઓ, મિત્રો અને હિતેચ્છુઓ તરફથી સાંત્વન, હૃદયની વ્યથા હળવી કરવા માટે, જરૂરી બને છે!

આપણા પૂર્વજો, કચ્છમાં એમના વસવાટ દરમ્યાન, કુટુંબમાં થતા મરણના ખબર, અન્ય ગામોના સગાંને કોઈ માણસ (ખેપિયો) સાથે કહી મોકલતા અથવા પોસ્ટકાર્ડ (જે 'મેલો' કહેવાતો) લખીને જણાવતા! તે બાદ સાદડી રાખતા, જે કેટલાક દિવસો સુધી રહેતી, કારણકે આવા-ગમનના ઝડપી સાધનોના અભાવે, દૂરનાં ગામેગામથી સગાં-સંબંધીઓ, અનુકૂળતાએ સાંત્વના આપવા આવતા

જે 'ગુડાવાર' કહેવાતું અને ઘણા દિવસો સુધી ચાલતું!

ગુડાવારની પ્રથા અનિવાર્ય ગણાતી! પરગામથી આવતા સંબંધીઓ ગામના પાદરમાં આવે એટલે ઊભકડે બેસી ફારિયો મોઢા પર ઢાંકી મોટેથી પોક મૂકે! આ પોક સાંભળી ગામનો જ કોઈ, મૃતકના ઘરે જઈ સમાચાર આપે કે સગાં ગુડાવાર આવ્યાં છે એટલે એ ઘરના પુરુષો તેમ જ પાડોશીઓ ભેગા મળી સામે પાદરમાં જાય! ત્યાં આવેલ સગાં સાથે બેસી રડે! સાથે ગયેલા પાડોશીઓ બધાને આશ્વાસન આપે, રડવાનું બંધ થાય એટલે બધા મૃતકના ઘરે આવે જ્યાં એ ઘરની સ્ત્રીઓને સાંત્વન આપે, ફળિયાના પાડોશીઓ આવેલ મહેમાનોને 'ખારી માની' માટે લઈ જાય! જમ્યા બાદ આવેલ સગાં થોડા સમય માટે રોકાઈને રજા લે, આ રીતે ગુડાવાર થતી!

ત્યાર પછી સમયાંતરે આપણો સૌનો, દોઢસો/બસો વર્ષોથી મુંબઈનો વસવાટ થયો, મરણ ખબર મહારાજ/માણસના સાદ પાડી અપાતા, બે-ત્રણ દિવસ સાદડી રખાતી! પછી સમયાંતરે પત્રિકા પ્રકાશિત થઈ! (અંદાજે પાંચેક વર્ષ અગાઉ, ખબર પત્રિકાની શરૂઆતથી અત્યાર સુધીની સફર, પત્રિકાના સ્વમુખે આપવીતી 'પગદંડી'માં લેખરૂપે, શ્રીમતી લીલાવતી માવજી દેઢિયા તરફથી રજૂ કરવામાં આવેલ)!

ધીરે ધીરે આપણી વધતી વસ્તીનો મુંબઈનાં પરાંમાં વસવાટ વિસ્તર્યો. સાદડીનો સમય દોઢ થી બે કલાક જેટલો જ રાખી, મોંઘા ભાડાના, હોલ તથા સમાજની વાડીઓમાં રાખવાની વ્યવસ્થા થતી ગઈ!

આ સુધારા થતાં, સાદડી શબ્દ ‘પ્રાર્થના’રૂપે પરિવર્તિત થયો! કેમ થયો, કોણે શરૂ કર્યો, ખેર, એ સંશોધનનો વિષય છે!

ગાયક મંડળ આવી થોડાં ભજન/સ્તવન ગાઈ, પ્રભુ પાસે મૃતક આત્મા માટે પરમશાંતિની યાચના કરી શોકસભા પૂરી કરે! સહભાગી થનાર સૌ મૃતકના કુટુંબીઓને આ શોકની ઘડીમાં, હાથ જોડી મૂક સાંત્વન આપે અને છૂટા પડે! સમાજના શ્રીમંત મોભી કે દાનેશ્વરી વ્યક્તિનું અવસાન થાય તો તેમની શ્રદ્ધાંજલિ સભા રખાય જેમાં એ દિવંગત વ્યક્તિના ગુણગાન ગવાય!!! હવે તો આવી શોકસભા (પ્રાર્થના!) પણ જૂજ પ્રમાણમાં રખાય છે! રૂબરૂમાં સાંત્વનની અપેક્ષા નથી રહી! ફક્ત ફોન કે સંદેશ મારફત સાંત્વન સ્વીકાર્ય છે! મૃતકના આપ્તજનોને સમયનો અભાવ, સાદડીના ખર્ચની અનાવશ્યકતા, હાજરી આપનાર સગાં, સંબંધી અને મિત્રોના સમય અને સગવડતાનો વિચાર, કે સાદડી પ્રથા ન રાખવાની આધુનિક વિચારસરણી વગેરે કારણો હોઈ શકે!

આ બધા સુધારા જોતા એમ લાગે છે કે આજે માણસ ખૂબ આધુનિક વિચાર ધરાવતો થયો છે! સંસારની ઉપાધીઓ, પોતાના મોભાની જાળવણી, કામકાજની વ્યસ્તતા વગેરેને લીધે પોતાના સ્નેહીઓ અને આપ્તજનો પ્રત્યેનો પ્રેમ તથા લાગણી સંકેલી લેતો જાય છે!! વોટ્સએપથી માણસ માણસથી

દૂર થયો છે તેમ જ નજીક પણ એટલો જ આવ્યો છે! અમેરિકા વસતો સંબંધી સેકંડોમાં રૂબરૂ દેખા દે છે, જ્યારે પડોશમાં કોણ રહે છે એની જાણ નથી હોતી!

‘પ્રાર્થના રાખેલ નથી’ એ શબ્દપ્રયોગ જ અયોગ્ય લાગે છે! ‘પ્રાર્થના’ શબ્દને બદલે ‘શોકસભા રાખેલ નથી’ શબ્દ વધુ યોગ્ય રહેશે!

શોકસભા રાખવી કે નહીં એ પ્રત્યેકની સ્વતંત્ર વિચારધારા તથા સંજોગો પર અવલંબિત છે! મેં મારા વિચાર રજૂ કર્યા છે, વાચકો પોતાની વિવેકબુદ્ધિ અને તર્કબુદ્ધિ વાપરી યથાયોગ્ય નિર્ણય લઈ શકે છે!

છેલ્લે એક વિનંતી

સ્વજન કે સંબંધીના મૃત્યુ બાદ ચક્ષુદાન, ત્વચાદાન, અવયવદાન કે દેહદાન, જે પણ શક્ય હોય તે, આજના માનવીની અગ્રીમ જરૂરિયાત સમજી, અવશ્ય કરાય એ ઈચ્છનીય છે! કર્યું, કરાવ્યું અને અનુમોદ્યું એ પુણ્યનું કામ છે! ચક્ષુદાન કોઈ બે અંધ વ્યક્તિઓને દૃષ્ટિ આપી શકે, ત્વચાદાન કોઈ આકસ્મિક દુઃખથી ૭૦ થી ૭૦ ટકા બળી ગયેલ વ્યક્તિને બચાવી જીવન બક્ષે! અવયવદાન તથા દેહદાન, આવતી કાલના માટે તૈયાર થતા ડોક્ટરોને માનવ શરીરની વિજ્ઞાનિક સમજ વધારી, નિપુણ થવામાં મદદરૂપ થાય છે! આ બાબતે આપણો સમાજ જાગૃત થાય એવી આશા! સૌનું મંગલ થાય એવી ભાવના સાથે...

વસંત જેઠીબાઈ લીલાધર ગાલા - કચ્છ કેસરી

દેવપુર / મુલુંડ

મો.: ૮૪૫૧૦ ૯૮૬૭૮

ભિમ્બિલહર

✳ સંપાદક : વિશન પાનબારી દેવરાજ નાગડા ✳

મિઠા,

તરૂં હાણો કાનું-મંતર વિગરજે કચ્છી શબ્દેજી ગાલ કંઈધે ઠેઠ 'વ'જે વથાણમો પુગાસીં. ગે મેણો પાં (૧) સક - શક, (૨) સકન - ભાવિ શુભાશુભસૂચક ચિહ્ન(Omen) (૩) સકન - નવા વર્ષે કુંભાર દ્વારા અપાતું મીઠું. ઈની ત્રે શબ્દેજી ચર્ચા કિઈ. હાણો પગ મંઢીયું અગીયા...

(૧)સકન - (પું) શુભ લક્ષણ - સંકેત . (m) - good sign

(વાક્ય) ઈરા પરીક્ષા ડિનેલા વિએતી ત બાઈ ઈનકે ડઈ ખારાઈને સકન કરાયાં.

(૨)સકન (પુ.) - શુભ કાર્ય કે સોદા ઈ.નું પ્રતીક (m) - good symbol

(વાક્ય) પાં જાલૂભા વટા ઘોડી ગિડી, અજ ઉગેજો સકન જો સવા રૂપિયો પણ ડિઈ ડિનું.

(૩)સકન (પું) - જરીક ચાખવું તે.

(વાક્ય) ભલે આંકે ડાયાબીટીસ આય સે ખાઈજા મ, પણ સકન ત કયાં, પાં વારી ધી પેલીયાર લપઈ ભનાયં આયં.

'સકન' ઈ પોઝિટિવ શબ્દ આય પણ ભાષા પોઝિટિવ મિંજા નેગેટિવ અરથ પણ કઢી સગે એડી ઈલમી આય ભલા!

પનપટી : સકન નેરીને પાં કોય કમ કયું ત ઊ કમ સફળ થીયે - સિધ થીયે. ઈન માન્યતા કે ઉથલાઈ વિજે એડો હિકડો રૂઢિપ્રયોગ આય, ઈ કુરો ચેતો સે સુણો!

અસીંમુઆ 'સકન ભાઈને' અજ આંજે ઘરે આયા સીં. ત નેચો ત આંજી ડેલીબાર તાડાયંદ લટકયાતે. હિતે શબ્દ 'સકન' કે રૂઢિપ્રયોગ દ્વારા નકારાત્મક રીતે પ્રયોજેમં આયો આય. સકનજો વીચાર સફળતામં પરિણમણું ખપે, પણ જેર કાર્ય સફળ ન થીયે ત્યારે હળવે કટાક્ષમં બોલાજંઘલ વાક્ય સકન કે નકારાત્મક ભનાઈ છડે. હી આય ભાષાજો જાધૂ.

ભાષા જેર પોઝિટિવ થીએ તી તેર જેકે તારાચંઘ/તાડાચંઘ આં વાં તેકે રખારો પણ ચોવાજે. તાડો ઘરજી રક્ષા કરે તો ઈતરે "રખારો". ભની વ્યો ન ભાવ સજો પોઝિટિવ !

ભલે તરૂં ભૂંગરો હથમં રખજા!

- આંજો વિશન

મો.: ૯૮૨૦૪૫૬૮૯૯

'તેજ' કરેક પાંજા હિતે, કાયમ ડીં ઊલી વેંધા, પારકા તાં ભલે, પાંકે પિંઢજા પ ભુલી વેંધા. હિલી ગિન, મિલી ગિન, હી મોભત જો મેડો ચેં ડીચેજે જીયણમં 'તેજ' ખોભરો કેડો.

- કવિ 'તેજ'

“ એ दोस्त ”

આફતૂં

मेरा ही वक्त बूरा था कि मैं तेरे साथ रहा,
मुझे पता नहीं क्यूँ तेरे साथ मेरा संगीत रहा।

ऐ ईश्वर को पूजने वाले कभी तनहाई
में खुदसे पूछ लेना,
वादा करके भी मेरे सरपर
क्यूँ न तेरा हाथ रहा???

तेरी नियत में ये कैसा बदलाव?
अब मैं क्या कर सकता हूँ?
फासला किनारा हो या मझधार कस्ती
होकर भी मैं डूब सकता हूँ।

પ્રવીણ જવેરબેન દામજી ગોગરી (પ્રેમ) -
દહિંસર - ફોન : ૨૮૯૫ ૩૪૫૯

अर्ये तलें न गभें ईतरीयूं आफतूं,
वें ईराधो भरुंको, को नं अर्यीधी आंय.

તલેં ડુલેં, નમેં ટાર, પન, ધુબધો નં,
થુડ હૂએ મજબૂત, અર્યીધે વા વાંચ.

હીયેં હુએ હામ, વિસવાસ જાત તેં,
ઉકરી થીંધા પાર, તલેં અચે વાટ ગાંચ.

સચે નેં નિડૂસીજો જલેતો હથ ઊ,
મથેવારો, કોયજી નતો ગિને લાંચ.

આય વધેજો પિંઢજી મોઆડ જિંધમેં,
'કુસુમ' રૈ ચિતમેં પાં તલલા નેં પાંજી માઠ.

કુસુમ ગાલા ... 'કુસુમ'.
ભોજાય... મુલુંડ

સિરી વ્યો નિંઢપણ

અખ મિંજાનૂં સિરી વ્યોતે નિંઢપણ,
કાગરજી હોડીમેં ગરી વ્યોતે નિંઢપણ.

જાધું લિકાઈ રખઈયૂં અંઈ ખીંચેમેં,
ઈટાઈટીમેં ભિરી વ્યોતે નિંઢપણ.

ઊ ધૂબાકા વાયમેં ડિના'વા મથોમથ,
ટુબી ડિઈને વરી તરી વ્યોતે નિંઢપણ.

ટોપી, છાલ પેરી ભની વિનૂં બાઈ-અધા,
ઘરરાંધમેં મોતી પિરોઈ વ્યોતે નિંઢપણ.

ન ડુખ, ન ચિંધા, બસ, ખિલી ખિલાયૂં,
જાધૂજી છડી ફિરાઈ વ્યોતે નિંઢપણ.

ભાનુબેન સાવલા 'ભદ્ર'

સાવ હેકલો ગંજો આય...

વસ્તીજે અભાવજો ભાર,

સુઝકે જ ખબર આય...!

ફરીયે ફરીયે એકલ ડોકલ મકાન ખુલા અંઈ,
ડીયારીજા ડીઆ, હોરીજા રડ, મિડે નાં ખાતર આય.

માડૂએ વિગર

હેકલે તેવાર મનાયજી

ડુખલ મોંજ,

ઊ જુકો માણેનેં

ઉનજે આંધરેકે જ ખબર આય,

ઉગોણે અભમેં ફાગણી પૂનમ જો ચંધર સોરેં

કડાએ ઉગો આય.

હોરીજી જાર જા રડ ઉનમેં ભિરેજી કોસીસ કરીએંતા..

આઉં ચાંધરીકે પીયણ કરીઆંતો નેં

હોરી જા હુક ભરે વિઝાતો!

જયેશ ભાનુશાલી "જયૂ"

સાંત્વન

(તા. ૧ માર્ચ, ૨૦૨૬ થી તા. ૩૧ માર્ચ, ૨૦૨૬)

ચક્ષુદાન : દેહ / ત્વચાદાન : અવયવદાન :

પ્રાર્થના રાખેલ નથી

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
અ.સૌ. હર્ષા મણિલાલ તલકશી સાવલા	૬૦	ભોજાય	ડોંબિવલી
નીતિન વેલજ મોશશી ગોગરી	૬૩	ટુંડા	ઘાટકોપર
હિરેન મણિલાલ ગાંગજી ભેદા	૭૨	ભુજપુર	બંગલોર
હેમલતા લક્ષ્મીચંદ રતનશી ગડા	૮૧	સાભરાઈ	સોલાપુર
અ.સૌ. કુસુમ મુલચંદ લખમશી વીરા	૮૫	ફરાદી	વિરા
ચુનીલાલ કેશવજી નરશી સોની	૮૬	ટોડા	વાપી
નિર્મલ પ્રદીપ લક્ષ્મીચંદ વિસરિયા	૭૧	ગઢશીશા	હૈદરાબાદ
કલ્યાણજી લખમશી હંસરાજ વોરા	૮૧	ગેલડા	મુલુંડ
મોનજી વેલજી ભારમલ દેઢિયા	૮૭	ભુજપુર	બિદડા
ગિરીશ હરિલાલ કાનજી ગંગર	૫૨	નાંગલપુર	કાંદિવલી
અ.સૌ. વિમળા ચુનીલાલ ખીમજી ગંગર	૭૬	છસરા	જોગેશ્વરી
મંજુલા ઉમરશી રામજી છેડા	૭૯	બાડા	મુલુંડ
હરખચંદ વેલજી દેવજી ગાલા	૬૬	મકડા	ડોંબિવલી
મધુ અનુપ રામજી ભેદા	૭૨	ભુજપુર	માટુંગા
કિશોર ખીમજી નરશી શાહ / દેઢિયા	૭૮	કોડાય	દાદર
મા. પ્રભાબેન નાગજી શિવજી છેડા	૮૦	નાના ભાડિયા	અંધેરી
મા.હેમલતાબેન ડોં.લખમશી ઉમરશી રાંભિયા/શાહ	૯૫	રામાણિયા	ભાયખલા
અ.સૌ. વીણાબેન પ્રવીણ તલકશી દેઢિયા	૬૬	નાની ખાખર	દેવલાલી
શ્રીમતી સ્મિતાબેન રમેશ કાનજી દેઢિયા	૭૩	બેરાજા	ગોરેગામ
ચંચળબેન ખીમજી નાનજી કારાણી	૭૮	મોટા લાયજા	ડોંબિવલી
તારાબેન રમેશચંદ દામજી કારાણી	૭૫	ડુમરા	વડોદરા
દીપક હરખચંદ પાસુ વીરા	૮૨	રાયણ	મલાડ

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
ઉદય કેશવજી ગડા	૫૭	મોટી વરંડી	મોટી વરંડી
નવીન દેવજી લધુ ગોગરી	૬૮	ટોડા	મલાડ
હસમુખ મેઘજી પાસુ છેડા	૭૩	કુંદરોડી	વિલે પાર્લે
આણંદજી નાગજી શિવજી રાંભિયા	૭૪	ભોજાય	બોરીવલી
રતનબેન વલ્લભજી નાગજી છેડા	૯૦	હાલાપુર	વાશી
મીનાક્ષીબેન પ્રવીણચંદ્ર પ્રેમજી ગાલા	૭૮	બારોઈ	વડોદરા
જયવંતી દામજી મોતી પાસડ	૮૦	દેઢિયા	ડોંબિવલી
મા. સાકરબેન જાદવજી કુંવરજી દેઢિયા	૯૨	બેરાજા	દાદર
પ્રકાશ શામજી મામણિયા	૭૭	સમાઘોઘા	હૈદરાબાદ
સુંદરજી મુલજી નરશી શાહ / ગાલા	૮૯	લુણી	ગોરેગામ
હીરજી વસનજી દેવજી પાસડ	૯૦	ભોજાય	ભાંડુપ
અ.સૌ. ઊર્મિલા ધનજી પ્રેમજી ગાલા	૬૮	નાના રતાડિયા	ચેમ્બુર
અ.સૌ. નૂતન બિપીન ટોકરશી ગડા	૬૪	દુર્ગાપુર	થાણા
પ્રવીણાબેન ગાંગજી કાનજી છેડા	૬૬	પુનડી	ડોંબિવલી
રેખાબેન વસંત રાઘવજી શેઠિયા	૭૩	મુન્દ્રા	ડોંબિવલી
ચીમન પદમશી વેલજી ગાલા	૮૨	મોટી ખાખર	મૈસુર
મા. અમૃતબેન વસનજી કાનજી મોતા	૯૫	બિદડા	વિરા
કુસુમ કલ્યાણજી હરશી ગાલા	૮૭	લાયજા	લાલબાગ
અ.સૌ. ચંદ્રિકા અમૃતલાલ વીરજી ગોગરી	૭૫	નાંગલપુર	ભાયખલા
મણિલાલ કેશવજી ખેતશી રાંભિયા	૮૪	ગુંદાલા	મુલુંડ
ખેતશી કેશવજી જીવરાજ પાસડ	૮૦	ભોજાય	મીરા રોડ
બાબો યશ કિરીટ ગાલા	૬૧૩	ડોણ	કલ્યાણ

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
મનીષા પ્રવીણ નાનજી ધરોડ	૬૩	પત્રી	મુંદ્રા
બા.બ્ર. ભારતી કુંવરજી મેઘજી સોની	૬૪	વડાલા	મુલુંડ
હરિલાલ જેઠાલાલ ટોકરશી પોલરિયા	૭૮	તલવાણા	થાણા
હેમલતા ખુશાલ જીવરાજ ભેદા	૭૯	ભુજપુર	ગુણપુરી
ઠાકરશી લાલજી રાંભિયા	૮૫	રામાણિયા	વિરાર
જયેશ નાગશી ગોસર છાડવા	૫૮	બાડા	પનવેલ
નેમચંદ આસધીર તેજશી મારુ	૭૨	તલવાણા	પુના
સુરેશ હીરજી ઘેલા શાહ/કેનિયા	૮૦	મુંદ્રા	થાણા
કસ્તૂરબેન માવજી શિવજી નંદુ	૮૬	બાડા	મુલુંડ
મનસુખ ખીમજી પુનશી મામણિયા	૭૫	કુંદરોડી	ગોરેગામ
નેમજી નેણશી દેવશી સાલિયા	૮૩	નાની ખાખર	નાની ખાખર
હંસરાજ નાનજી ખીંચી દેઢિયા	૭૮	ભુજપુર	ડાંબિવલી
મગનલાલ વીરજી ઘેલા શાહ/માલદે	૯૧	પ્રતાપુર	સાંતાકુઝ
શાંતિલાલ ભવાનજી નરશી વોરા	૬૭	મોટા લાયજા	સાંતાકુઝ
ધનસુખલાલ ડુંગરશી વીરા	૭૯	બિદડા	ઘાટકોપર
પ્રભાવતીબેન ભવાનજી કુંવરજી વીરા	૮૬	દેશલપુર (કંઠી)	દાદર
અ.સૌ. નવલબેન લહેરચંદ વેરશી શાહનંદ	૭૦	ડુમરા	દહિંસર
મણિલાલ શામજી ભાણજી નાગડા	૭૨	કોટડી (મહા)	ડાંબિવલી
નયન મુલચંદ લખમશી વીરા	૬૩	ફરાદી	વિરાર

પ્રાર્થના રાખેલ છે

અરવિંદ નાથાલાલ રામજી ગડા	૭૪	બિદડા	વાપી
મિતેશ કાંતિલાલ રામજી છાડવા	૫૦	ગુંદાલા	કોપરખેરના
કિશોરભાઈ વલ્લભજી દેવરાજ લાલન	૭૪	કોડાય	માટુંગા
અરવિંદ ખેરાજ વેરશી દેઢિયા	૭૪	નાના ભારિયા	મુલુંડ
કેતન જેઠાલાલ વેલજી પોલરિયા	૬૨	તલવાણા	કાંદિવલી
મનસુખલાલ જેસંગ હીરજી ગડા	૭૮	નાના ભારિયા	ડાંબિવલી
અમરતભાઈ તલકશી ખીમજી શાહ/મકડા	૮૬	બેરાજા	માટુંગા
રમેશ દામજી લાલજી સાવલા	૭૨	મોથારા	વસઈ

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
-----	------	-----	------

પ્રાર્થના રાખેલ છે

માણોકલાલ આણંદજી મેઘજી ગાલા	૮૧	મોટા લાયજા	દાદર
શ્રીમતી મણિબેન દામજી દેવરાજ નાગડા	૭૬	ડુમરા	ગોરેગામ
મોહન પ્રેમજી ચાંપશી સોની	૭૭	દેશલપુર (કંઠી)	ગિરગામ
ગાંગજી ખીમજી મુરજી મામણિયા	૮૧	કુંદરોડી	માટુંગા
ભાનુમતી દેવચંદ માણોક લાલન	૯૩	કોડાય	બોરીવલી
દીપક લખમશી દેવજી ગડા	૫૮	મોટી ભુજપુર	સફાલા
સાકરબેન શામજી વેલજી ગાલા	૮૬	છસરા	વલસાડ
હરખચંદ રામજી મુરજી સંગોઈ	૬૯	કપાયા	કાંદિવલી
ગાંગજી વીરજી પાસુ ગંગર	૮૬	ગોધરા	ડાંબિવલી
અ.સૌ. હિના કિશોર પ્રેમજી દેઢિયા	૫૮	શેરડી	ધરણગામ
દિનેશ જેઠાલાલ રણશી ગડા	૭૪	બાડા	મુલુંડ
મા. રાજબાઈ લાલજી નેણશી ગડા	૮૫	રાયધણજર	કલ્યાણ
પ્રેમજી પુંજા ગોપાલ નિસર	૯૦	લાકરિયા	માટુંગા
અનિલ કુંવરજી કરમશી દેઢિયા	૬૫	નાની ખાખર	ડાંબિવલી
જિજ્ઞા કિશોર હીરજી વોરા	૫૩	પ્રાગપુર	બાંદરા
નીતિન દામજી નાનજી સાવલા	૬૧	બેરાજા	પનવેલ
અ.સૌ. સાકરબેન કેશવજી ખેતશી દેઢિયા	૮૫	વડાલા	વડાલા
ખીમજી જેઠા કેશવ મારુ	૭૫	ત્રગડી (સંભવપુર)	ડાંબિવલી
અ.સૌ. હિના પરેશ જગશી સોની	૬૩	સમાઘોઘા	વડાલા
ડાં. હરેશ લાલજી રતનશી ગાલા	૯૩	કાંડાગરા	દાદર
અ.સૌ. પલ્લવી ગિરીશ લાલજી ગડા	૬૦	ભુજપુર	વડાલા
પોપટલાલ જીવરાજ ડુંગરશી હરિયા	૮૦	હાલાપુર	ઘાટકોપર
વીરચંદ પોપટલાલ હંસરાજ બૌઆ	૮૮	નાની તુંબડી	બોરીવલી
આશિષ ભોગીલાલ મણિલાલ ફુરિયા/શાહ	૫૪	મોટા લાયજા	મુલુંડ
રમીલાબેન કાંતિલાલ ભાણજી નિસર	૭૫	દેવપુર	વિલે પાર્લે
સુરેશ ભાણજી દેશર વીરા	૭૮	બિદડા	બિદડા

કાળધર્મ પામેલ છે

પૂ. શ્રી તત્ત્વજ્ઞાકુમારી મહાસતીજી		૬૪	
------------------------------------	--	----	--

Chiller Performance Management System (CPMS)

Introduction

In today's mission critical environments, efficient & reliable cooling is essential to ensure uninterrupted operations, energy optimization, and sustainability. The Chiller Performance Management System (CPMS) by Network Techlab (India) Limited is an advanced, intelligent platform designed to monitor, control, & optimize chiller plants and associated chilled water systems.

CPMS is a comprehensive solution that integrates chillers, pumps, valves, sensors, and auxiliary systems into a unified management platform. It enables real time monitoring, automated control, performance optimization, and predictive diagnostics for single or multiple chiller plants.

Integrated Chiller Plant & Critical Systems

CPMS seamlessly integrates with chilled water systems and other critical plant components, including:

Air cooled Chillers

Variable Primary Pumps

Thermal Storage / Buffer Tanks

Pressurization Pumps

Chemical Dosing Systems

Valves and Flow Meters

BTU Meter Integration

VESDA Monitoring

Temperature, Relative Humidity & Pressure Monitoring

Battery Room Temperature, RH & Hydrogen Monitoring

MMR Room Temperature & RH Monitoring

Fire Damper Status Monitoring

श्री क.वि.ओ. सेवा समाज

संस्थानी विविध प्रवृत्तियो

PAGDANDI

If undelivered, please return to

To,

Shri K.V.O. Seva Samaj

Shri C. V. O. D. Jain Mahajanwadi,
99/101, Keshavji Naik Road, Mumbai - 400 009.
Tel. : 022 2371 4674 / 4961 4242 / 4343
E-mail : ksevasamaj@gmail.com
Website : www.kvoss.org